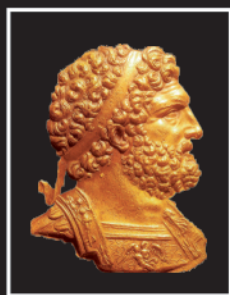


АНГЕЛИНА МАРКУС • РИСТО ПОПОВСКИ



ISBN 9989-2213-3-2



ФИЛИП II
МАКЕДОНЕЦОТ

АНГЕЛИНА МАРКУС • РИСТО ПОПОВСКИ

ФИЛИП II – МАКЕДОНЕЦОТ

Скопје, Македонија, 2005
книга 19



Книгата ја спонзорираа:

Жан Митрев
Ристо Поповски
Душко Дамјановски
Љубиша Јазаџиевски

Фотографија и корица:

Ристо Поповски

Препрочитал:

Кокан Стојчев - новинар

*Компјутерска обработка
и подготовка за печат:*

"МАКФОРМ" - Скопје

Печат:

"Инвест трејд" - Скопје

CIP - Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека
"Св Климент Охридски" - Скопје

94(381"-0382/-0336"
32-05 Филип II Македонски

Маркус, Ангелина

Филип II-Македонецот/Ангелина Маркус, Ристо Поповски.-
Скопје : Културен центар "Скрб и утеха", 2005. 88 стр. :
илустр. во боја ; 20 см. - (Едиција Лицеум ; кн. 19)

Белешка за авторот: стр. 86.

ISBN 9989-2213-3-2

1. Поповски, Ристо 2. Филип II

а) Филип II крал на античка Македонија (382-336 г.п.н.е)

б) Македонија, античка - Историја - 382-336 г.п.н.е

COBISS.MK-ID 60309002

АНГЕЛИНА МАРКУС • РИСТО ПОПОВСКИ

ФИЛИП II МАКЕДОНЕЦОТ



Картата на Македонија, издадена во Петроград во 1913 година од Ѕ. Д. Д. Павле -Чујовски, со димензија од 60,8x39 сантиметри.



*Голема мајка
од Македонија*

Македонија, мајка – збор со исто значење на сите јазици. Македонија како мајка, како земја, како Големата мајка од теракотa, божица, родилка, чувар на куќата и озареник од сонце. Природата Мајка и нејзиното дионизиско обновување. Артемида – сестра на сончевиот Аполон. Олимпија – мајката на Александар. Марија – мајката на Исус. Мајката на Константин – царицата Елена, Теодора, Ана Комнен, Сирма Војвода, Злата Мегленска и сите мајки кои родиле синови Македонци. Маченици. Преродбеници, Бранители. Ангели и Апостоли. Сите чувари на светата земја Македонија. За нив ќе пишуваме, за поколенијата.

За Филип II – Македонецот, кој што бил и останал во фокусот на светската историја, во средина на владетели од македонската династија и цар на сите Македонци. Царот кој животот го помина со фалангата, носејќи ги лузните

од сите битки за Македонија, тоа е тој, Филип – Македонецот, што со живот ја плати славата на Македонците и ја направи горда Македонија – за навек. За тој наш Филип, има уште ненапишани книги, има уште неразјаснети вистини, има уште Македонци желни за истражување, за нив, ќе пишуваме и ако треба, светот наопаку ќе го превртиме до неутринско кристализирање за да засвети мисла светителна за Македонија, каква што била во Филиповото време. Настаните, делата, луѓето, фалангата, другарите, народот го одбележаа векот. Прашањето за Македонија е комплексно каков што е и нејзиниот цар Филип II – Македонецот.

Авторите

МИТОЛОШКИТЕ КОРЕНИ НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД

Митологијата е еден префинет начин низ кој меморијата се пренесува повеќе милениуми од колено на колено кај народите, заради староста, како начин да го сфатат светот и животот. Идентификацијата со природата и божествата им дава сила да преживеат. Подвигот на некој херој е тој поттик на мотивирана движечка сила за навраќање и објаснување на непознатото и опасното. Заштитата од боговите е гаранција за успехот, надежта и совладувањето на сили од небото, земјата или од други луѓе. Народ богат со митологија има уште побогата историја. Тој што ја нема, ја краде од другите. Не смее ништо да се занемари: ни Богот, ни божествата, ни богочовекот, ни улогата на самиот човек. И не се знае што инспирира повеќе, дали херојствата во животот или херојската смрт. Секој спознаен настан испраќа пораки. Внимателно со сонцето, со ловот, со храната. Непријателот демне. Да го препознаеме, да го побараме во темнината, во злото, во војната. Поколенијата учат подеднакво и од успехот и од неуспехот. Македонскиот народ поминал низ сите фази на создавање и живеење и оставил траги за човештвото. Во неолитот најмногу, а тие сеуште не се ограбени. Затоа во Македонија има така голем концетрат на карпеста уметност, најголем центар во светот. Тоа се симболи, знаци, цртежи, пораки писмо од луѓето за свездите и настаните. Тие прастари македонски луѓе умееле да се ориентираат во про-

сторот, да ја користат енергијата и да бележат пораки коишто дури сега пристигнуваат до нас. Неолитските куќи, Големата мајка и Адамот од Говрлево, украсите на теракотните садови, славењето на плодноста и среќата, идолите и верувањата, си тоа ни укажува на идентичниот начин на живеење со денешните рурални населби низ Македонија. Континуитет е вкоренет во митологијата која што трае како наследство. Македонската цивилизација им дава по нешто на другите народи, а тие никако да и се оддолжат како што доликува. Ги користат тие слоеви од митологија, слоеви и артефакти од предисторијата, слоеви од царските македонски династии, слоеви од православието, кирилицата, историјата, воените личности и народ на Македонецот. Сето тоа треба да се знае кога се зборува и пишува за Македонците – Феникс. Две и пол илјади години не присвојуваат, не пљачкосуваат, уништуваат, и пак, од пепел сме возобновени. Свет народ. Сончева династија. Си го бараме: Сонцето. Светлината. Добрината. Творештвото. Умот и разумот. Вербата во трагите на претци-



Херакле го ослободува Прометееј. Раноанџички крајшер 610 г. пр. Хр.

те и боговите. Си го бараме Македонецот како човек и Бог, како научник и филозоф, како градител и уметник, како обичен човек – Македонец, кој што ќе објасни дека Македонија потекнува од митологијата и од реалноста.

Кога Лета ги родила близнаците Аполон и Артемида, божански чеда, биле посветени на Сонцето, светлината, медицината и писмото. Сите светилишта околу Егејот и длабоко во македонските земји им биле посветени ним.

Артемида заштитничка на плодородието и ловот, во придружба на светиот елен, лакот и стрелата, богато ги украсува светлиштата со статуи и царските базилики со мозаици. Светлишта насекаде: Делфи, Додона, Дион, Стоби, Стибера, Хераклеја, Епидаур. На Аполон му е посветено светилиштето во Делфи со Пителиското пророштво. Кадмо, барајќи ја сестрата Европа, грабната од врховниот бог Зевс, имал видение да го совлада питонот, да го ослободи изворот и да го изгради храмот. Тука Семела го родила Дионис. Потоа тие неизменично управувале, а Пителија претскажувала, лаконски и двосмислено: “Ако започнеш војна, ќе пропадне голема држава и крал” - не му кажала дека тој крал ќе загина и неговата држава ќе пропадне. Така и било. И Александар барал претскажување. Ја влечел Пителија кон Делфи во време кога немала видение. На пол пат Пителија извикала: “Ти си несовладлив”. Александар ја ослободил задоволен со кажаното, а на Делфиската свештеница и пораснал угледот.

Македонската историја тесно е поврзана со многу митолошки настани. Од Македонија тргнале Аргонаутите на исток до Колхида по златното руно. И Дионис низ Азија ја оставил виновата лоза и баханалиите. Херакле на истите простори ги извршил сите 12 херојства и го спасил окова-

МА

45 ВЕКОВЕН ЦАРСКИ КОНТИНУИТЕТ

ИМЕ	ГОДИНА	ТАТКО/НУНКО	ПАЛАТА
1. МИНО	Околу 1.500 г.п.н.е.	Сер А. Еванс	Киосос
2. МАКЕ и ДОНЕ	Околу 1.400 г.п.н.е.		Пела
3. МИХО	10. ПАН		Гортиниа
4. НИКО	11. ПЕТАР		Атланта
5. РИСТО	12. МАТЕ		Вардар, рид
6. ТАНЕ	13. ЈОВАН	Од нив се преземени имињата	
7. ГОНЕ	14. НУФРЕ	На многу пророци и апостоли	
8. ИЛО	15. ГОРГ		
9. ПЕЛАГ	16. МАРКО		

КУМРАНСКИ ЗАПИСИ

17. КАРАН	825-797 г.п.н.е.	
18. КОИН	797-774 г.п.н.е.	
19. ТИРИМ	774-729 г.п.н.е.	
20. ПЕРДИКА I	729-678 г.п.н.е.	
21. АРГЕЈ I	678-640 г.п.н.е.	ПЕРДИКА I
22. ФИЛИП	640-602 г.п.н.е.	АРГЕЈ I
23. АЕРОП I	602-576 г.п.н.е.	ФИЛИП I
24. АЛКЕТА	576-547 г.п.н.е.	АЕРОП I
25. АМИНТА I	547-495 г.п.н.е.	АЛКЕТА
26. АЛЕКСАНДАР I	495-454 г.п.н.е.	АМИНТА I
27. ПЕРДИКА II	454-413 г.п.н.е.	АЛЕКСАНДАР I
28. АРХЕЛАЈ I	413-399 г.п.н.е.	ПЕРДИКА I
29. ОРЕСТ	399-396 г.п.н.е.	АРХЕЛАЈ I
30. АЕРОП II	396-393 г.п.н.е.	ПЕРДИКА II
31. ПАВЗАНИЈА	393-370 г.п.н.е.	АЕРОП II
32. АМИНТА II	370-368 г.п.н.е.	АРХЕЛАЈ I
33. АМИНТА III	368-365 г.п.н.е.	АРИДЕЈ
34. АРГЕЈ II	365-363 г.п.н.е.	АРХЕЛАЈ I
35. АЛЕКСАНДАР II	363-359 г.п.н.е.	АМИНТА III
36. ПТОЛОМЕЈ АЛОР	368-365 г.п.н.е.	АМИНТА II
37. ПЕРДИКА I	365-359 г.п.н.е.	АМИНТА III
38. АМИНТА IV	359-359 г.п.н.е.	ПЕРДИКА III
39. ФИЛИП II	359-336 г.п.н.е.	АМИНТА IV
40. АЛЕКСАНДАР III	336-323 г.п.н.е.	ФИЛИП II
41. ФИЛИП III АРИДЕЈ	323-317 г.п.н.е.	ФИЛИП II
42. АЛЕКСАНДАР IV	323-310 г.п.н.е.	АЛЕКСАНДАР III
43. КАСАНДАР	315-297 г.п.н.е.	АНТИПАТЕР
44. ФИЛИП IV	297-297 г.п.н.е.	КАСАНДАР
45. АНТИПАТЕР	297-294 г.п.н.е.	КАСАНДАР
46. АЛЕКСАНДАР V	297-294 г.п.н.е.	КАСАНДАР
47. ДИМИТРИЈА I	294-288 г.п.н.е.	ГОНЕ
48. ПИР	288-287 г.п.н.е.	КИТАН
49. СИМОН	287-281 г.п.н.е.	ДИМИТРИЈА I
50. ПТОЛОМЕЈ СИЛНИ	281-279 г.п.н.е.	ПТОЛОМЕЈ ЕГИПЕТСКИ
51. МЕЛАГ	279-279 г.п.н.е.	ПТОЛОМЕЈ СИЛНИ
52. АНТИПАТЕР II	279-279 г.п.н.е.	МЕЛАГ
53. ОСТЕН	279-277 г.п.н.е.	АНТИПАТЕР II
54. ГОНЕ II	277-239 г.п.н.е.	ДИМИТРИЈА I
55. ДИМИТРИЈА II	239-229 г.п.н.е.	ГОНЕ I
56. ГОНЕ III	229-222 г.п.н.е.	ДИМИТРИЈА II
57. ФИЛИП V	222-179 г.п.н.е.	ДИМИТРИЈА III
58. ПЕРСЕЈ	179-168 г.п.н.е.	ФИЛИП V
59. ФИЛИП VI	168-148 г.п.н.е.	ПЕРСЕЈ
60. АЛЕКСАНДАР VI	148-142 г.п.н.е.	ФИЛИП VI

ниот Прометеј, казнет од боговите за оганот и светлината. За сето тоа митолошко време Атлант на своите плеќи ја држел земјата, а боговите ги придружувале луѓето во походите. Посејдон го скротувал Егејот. Тоа е патот на Аргонаутите, Херакле, Дионис, Прометеј, Атлант, Посејдон, Тројанските војни, Александровите походи, патот на Апостолите низ Македонија и Самоиловата војска, тоа е истиот пат на Крстосните војни. Тоа е патот на сонцето по кој крстосуваат Македонците, исто како и митолошките претци. Македонската држава ги цртала границите на легендарните претходници, подеднакво важни и кај царските династии и кај митолошките случувања. Паралелен свет на богови и луѓе. Паралелни судбини на божества и херојства. Неми сведоци за тоа се истите лица на богови и луѓе на мермерните статуи и фреските по македонските древни градови. Исти се градбите и на палатите и на храмовите.

Македонските цареви се Хераклиди. Херакло со лавјата кожа преку рамо го носи и стапот тирс. Тирсот станал хераклидски потпис на парите кај македонските цареви до средновековието. Под него пишува “МАКЕДОН”. Лавјата кожа врз главата на Александар. Глава на лав или шепа на царските ковчежиња, обетките од Дион, Стоби, Солун, Охрид, Требениште. не се никаков импорт, не се импорт како што објаснуваат нашите археолози. Тоа се хераклидски симболи вкоренети кај Македонците. Присутни се и уште многу други симболи. Сонцето, златните маски, лавот, орелот, дабот, невенот, штитот како сончев диск, фалангата, црвенозлатната боја и хламидата се потврда на идентитетот на сè што е македонско и античко. Посветени на мистиериите, на светилиштата, на традициите, македонските

кралеви, ги извршувале обредите на посветеност и го одржувале духот на македонските војни и македонскиот народ. Таа е суштината, битот, карактерот на Македонците, да ја негуваат митологијата, додека не ја претворат со стварност, како што тоа го постигнале во IV век пред Христа. Херакловиот златен јазол во гробот на Филип ни симболизира илјади заврзани краеви. Тоа не е Гордиев јазол што со мечот го пресече Александар. Македонскиот јазол треба да се разврзува со логички аргументи. Тоа треба да се прави и тие трошки низ историјата, да се поврзат во еден голем мозаик, во вистинска слика за сите постигнувања на Македонецот.

МАКЕДОНСКА ЦАРСКА ДИНАСТИЈА

Македонци почнаа да ја пишуваат својата историја со едно свое вистинско видување. Во светот досега свесно, несвесно или неуко се објаснуваше Македонството. Со претрпанање и уништување на доказите на македонското величие, соседите, непријателите и светот што не сака да не признае, не можат да ни го одземат најсилното оружје - логиката. Аристотеловата логика е оружје или “орудие на умот”, како што вели самиот тој за науката, за законите на вистинитото мислење кај луѓето, сега и кај компјутерите.

- Аристотел е Грк, ми велат, ако бил Македонец не можел да оди во Атина, ќе го убиеле.

- Ако Аристотел бил “Грк” не можел да живее во Пела, им велам, Македонците ќе го убиеле од исти причини. Филип на Аристотела му го доверил синот, со сите други принцови, на воспитување. Аристотеловата филозофија е иднината на Филиповата идеологија и победи. Дури потоа Аристотел влегол во Атина со окупаторската македонска фаланга. Зарем за тоа го прават “Грк”. Зарем Демостен не бил во Пела со се Филипики да моли мир за Атина? Никој Демостен за тоа не го прави Македонец.

Мораме согледувањата да ги филтрираме и “фалсот” да го отфрламе. Постојат разни верзии за тоа дали постоиме или не, дали имаме цар или не, кај сме и какви сме, од каде сме? Тие сме! Во еден прекрасен ден, во гробот на еден Македонец во Египет (Егејот) пронајден е “Атинскиот

устав”. Еден непобитен факт дека Аристотел не пишувал за Атина, туку ги проучувал уставите на 130 градови-државички за да знаат македонските цареви како да ги освојуваат и како со нив да македонствуваат, повеќе од триста години. И уште еден факт. Пред триесетина години, случајно во искршени грнци пронајдени се Кумранските ракописи и во нив комплетен попис на Македонската династија на цареви во континуитет, од Каран 825 г. пр. Хр. до Персеј. И во Вавилон е најдена плочка со испишувани македонски кралеви на Селсукидите, Антиохите, Птолемеите си до Клеопатра VIII. Тие хронологиите не се негираат. Тие помагаат да се идентификува си друго што го создавале Македонците на икуменските простори. Во еден папирус во Египет свештениците напишале како Александар е прогласен за фараон. Многу записи, договори, стели, патокази, бисти, монети ни соопштуваат по нешто. Да ја приложиме табелата на македонските цареви, објавена во книгата “Александар Македонски - Македонизам” - од Костурски и Поповски. Според Кумранските ракописи Филип II е на 23-то место по татко му Аминта. Во центарот на табелата Филип како да е во центарот на светските збиднувања од тогаш до денеска.

Многу податоци за Македонската династија се сиромашни. Се знае за сличното уредување на тоа што го опишува Хомер во Илијада и Одисеја. Во Македонија немало родство, туку родовско уредување со племенски водачи. Народното собрание го сочинувале сите Македонци, способни да носат оружје и обучувани во воени вештини. Племенството, војската, слободните селани и народот се управувале според македонските закони. Кога Енгелс го пишувал

делото “Потекло на приватната сопственост, фамилијата, државата”, како во предвид да го имал токму македонското општество. Тој процес се одвивал со поголеми фамилии здружени во братства, неколку братства биле родови и неколку родови го сочинувале племето и народот на чело со племството и племенската аристократија. Сите помали или поголеми групи биле крвно поврзани со заеднички Аргеадов ген (стар, архаичен, археолошки, аро или Архело). Тој процес на создавањето голема држава на македонските кралеви го завршил Филип II со обединување на сите племиња на територијата на Македонија.

Пред тоа, исто таква политика, спроведувале сите претходни кралства со заеднички интерес на сите Македонци. Сите склучувале сојузи, договори, трговски врски со Аргејскиот род на Хераклидите - Македонци. Сите користеле услуги и се обидуваале да гибнат во Македонската независност. Тоа е причината за големата воинственост на Македонците. Познато е дека уште Аминта I им давал “земја и вода” на Персијците, односно пат за напад на Атина и другите град државички до Пелопонес. Кај Полибие во II книга опишан е случај како Спарта постапила кон персиските пратеници кога од нив побарале “вода и земја”. Пратениците биле фрлени во бунар и затрупани со земја. Во Персија бил пратен одговор дека го задоволиле нивното барање. Тие војни траеле 150 години и не биле само персиско - атински, туку биле вовлекувани уште Теба, Арг и Спарта и сите едни спрема други. За тоа време, македонската држава, монархија, со наследен кралски род јакнела и се подготвувала за својот најголем настап на политичката сцена, за обединување на народите.

**АЛЕКСАНДАР I
ВЛАДЕЕ
495-454 г. пр. Хр.**



*Монети од времето
на Александар I*

За Александар I се знае во светот по неговите златни монети со врвен квалитет, изгравирани коњаник со копје. Од тогаш, по традиција, сите Македонци на владетелскиот трон, монетокованието го довеле до не-надминато совршенство со свој лик на парата и државни белези на опачината. Во тоа време Атина не била монархија и немала право да кова пари. Подоцна се појавила “утката” како предвестие за кобните порази и исчезнувањето на таа држава.

Александар I познат е според Херодот, по тоа што на Персија не само што и дал “вода и земја”, туку и лично учествувал против Атина во првите борбени редови. Го нарекуваат Филхелен, демек пријател на Хелените, зошто ноќе, го напуштил логорот (таборот) и отишол да ги предаде персиските и македонските војски на атињаните. Лажирање на историјата, без познавање на моралот на царевите. И Солоновите закони се “мрежа за ситните комарци” - крупните сверки тешко се фаќаат и не со закони и пајажина. Од други извори се знае дека царските династии имале соработка и разбирање и крвни врски во монархиите од Персија до Македонија.

Пред крајот на V в. пр. Хр. со персиска помош завршени се Пелопонеските војни меѓу Спарта и Атина. Во тоа време во Македонија владее Архелај I. Тој со своите реформи постигнал успех што не можеле да го постигнат ни 8 цареви пред него и 10 други по него, си до владеењето на Филип II.

**АРХЕЛАЈ I
ВЛАДЕЕ
419-399 г. пр. Хр.**



*Монетија од времето
на Архелај I*

Архејлај I во своето владеење со Македонија познат е по градењето, како и повеќето македонски монарси низ светот до крајот на тој милениум и подолго време. Архелај изгради многу градови, патишта, светилишта и театри како тие во Дион, Еге, Пела. Ја изгради Пела и ја премести царската престолнина од Еге. Во тоа време започна да ги гради македонските градови понасевер, подалеку од крајбрежното пиратско ограбување и колонизирање од страна на атињаните. Така никнуваат македонски градови околу Стоби, Бер, Воден, Кренида, Олимп, Пидна, Лариса и оние градови што сега се ископуваат околу Вардарски рид, Валандово по должина на царскиот пат што ги поврзувал македонските племиња во една македонска држава. Некој не се уште откриени. Тој пат одел од Аполонија на Јадран до Црно море и до Персепол и Суза на персиска страна. По тој пат Архелај и Кир разменувае стоки, делегации, походи. По тој ист пат Персија ја напаѓала Атина. По тој царски пат Филип ја ширел Македонија а по него поминала и фалангата на Александар на својот пат кон исток. Остатоци од царскиот пат низ Македонија се забележливи и до денеска со адаптивно име “Виџа игнација”. По тој пат од двете страни низ Македонија се збиени Аполоновите светилишта и типичните македонски градови со улици под прав агол, што како модел продолжува во Александриите.

Македонските царски градови имаат нешто заедничко. Сите се градени на прегледна височинка. Тип на палата со колонади, статуи, мозаици. Меѓу палатите - средиште плоштад. Во близина Лицеум – царска школа за благородници, Музеум, Стадиум – за вежби на регрутите, па светилиште на Аполон, Артемида или Асклепио со извор во средиштето – ротонда. Потоа, на истото место, за исти намени, никнуваат базиликите – царските крстилници и леčiliшта. Најважен од сè бил театарот, создаден за слава на победи, претстави, свадби, за целиот јавен живот, што се одвивал пред царот и народот. Таков бил раскошот по македонските градови каде што живеело племството. Тоа ни го покажуваат сите ископини каде што постоела неолитска градба, потоа кралски куќи, средновековни тврдини и современи градови. Сè тоа постоело од 9 до 5 в. пр. Хр. какви што се ископините во Требениште, Лихнид, Хераклеа, Стибера, Стоби, Нерези, Марвинци, Дион, Еге, Кабул... Доказите за македонската култура застапени се во сите периоди пред и по Филип и Александар и тие се творби, замисли и остварувања на Македонецот.

Архелај со право се нарекува мецена. Во своите царски палати, театри, библиотеки имало место за лични царски лекари, архитекти, филозофи, глумци, поети, сликари, историчари и разни советници од сите области. Царското богатство можело тоа да си го дозволи, а не град-државичките, Архелај ги собрал во својот двор највидните луѓе од тоа време и им овозможил мирни услови за работа. Тоа се Европид, Тукидид, Агатон, Херим, Тимотеј, Ѓорѓија, Хипократ, Зевксид... Само Александар околу себе имал многу поголем број на научници и уметници. Заедно со крал-

ските другари и фалангата тоа била најголемата патувачка жива лабораторија во светот, што го оставила македонскиот дух да зрачи. Во светската литература походот на Александар го нарекуваат експедиција. Со право тоа и било, научна експедиција, што ја променила сликата за светот и народите.

Творечкиот дух на сите придружници Александар богато го наградува. Тоа го правел и Архелај. Кога Еврипид и Агатон побегнале од Атина по убиството на Фидие, Сократ, Протагора... Архелај ги примил во Пела и им овозможил услови за работа. За почеток им давал по два таланта, а тоа изнесувало 60 килограми злато. Уметниците уживале во раскошот на царскиот двор исто како и самото царско семејство.

Архелај во своето дваесет годишно владеење ги проширил границите на Македонија до Пидна и Лариса во Тесалија. Ја зацврстил централната власт. Ја зајакнал војската и вооружувањето. На Атина и продавал храна, градежен материјал, дрво за бродови, весла, катран и смола и си друго што го немало во Атина. Македонија изобилувала во богатства од шумите, долините, ловиштата, рудите. За тоа ни сведочи високиот степен на изградба и изработка на орудија, садови, накит. Апетитот на Атина по македонските сировини растел, како и денеска, што ни го пустоши стопанството (мермерите, рудите, тутунот, земјоделието).

Тоа доведувало до постојани судири со посегание по македонското крабрежје на Егејот и островите. Тоа го дознаваме и од борбата на другите македонски монарси.

АМИНТА III
од 390 - 369 г.пр. Хр.
Таткото на
ФИЛИП II



*Монетија со ликојѝ
 на Аминѝја III*

По смртта на Архелај, за десет години во Македонија, се смениле тројца владетели. Архелај II, Аминта II и Паусание. Во тоа време некои племенски водачи во Македонија се обидуваа да се отцепат од централната власт на македонската држава. Сепак, улогата на царот како првосвештеник на мистериите и обредите во Аполоновите светилишта, Дионисиските прослави и Олимписките игри не го дозволувале тоа. И покрај нередите од Архелај I до Аминта III

сите македонски покраини на Илирите, Тесалците, Халкидиците, Траките, Лихнидите, Пеонците, Аргејците, Пелагонците си останале македонски. Во почетокот на IV век пред Хр. Македонија бележи развој и раскошна градба на градови. Атина едвај преживувала. Водела очајна борба за одржување на поморскиот пат на жито, патот од Атина до Црномотието. Повремената агресија врз македонското крајбрежје ќе го разрешува и Филип II. Многу судири, сојузи, договори и дипломатија и покрај тоа што иднината и прогресот на светот се назираат во македонската монархија а не во град-државичките.

Аминта III со доаѓањето на власт ги смирил внатрешните немири. Зел невеста од Линкестида, принцезата Евридика. Таа му родила три сина: Александар II, Пердика III и Филип II и ќерка Рина. Зел и друга жена Гигеја и таа му родила три сина: Архелај, Аридеј, Менелај. На голема држава со голема територија и треба голема царска фамилија

да се бори и да владее во сите градови. Аминта III имал бурен живот и постојана борба во текот на целото свое владеење. Таква е судбината на сите македонски цареви. Борбата која ја водеше Архелај I за зацврстување на централната власт на македонската монархија му се реплицира и на Аминта. Историјата се повторува. Илирското племе се обидува да се осамостои и ја напаѓа Линкестида. Не е јасно зошто во Пелагонија се сместуваат: Пеонци, Илири, Линкестиди и др. племиња кога се знае дека тие не се држава, туку области, составен дел од единствената македонска држава. Аминта не можел да се откаже од Линкестида, добил помош од Тесалија и Халкидик, ги ограничил Илирите, ги одбранил родителите, браќата, народот на царицата Евридика. Линкестида, Пелагонија, Орестија, ... биле центарот на Македонија. Илирите, Дарданците, Траките, Тесалците како периферни племиња се вклопувале во Македонија и ако повремено под туѓо влијание сакале да се осамостојат. Македонските кралеви ги одржувала единството некогаш со сојузи, договори или одржување на некои локални права. Сите племиња давале војска (како Тесалската коњица) ги почитувале сончевите симболи и ги поддржувале реформите. Дури на Авдолеон, од Пеонија, му било дозволено да кова монети со симболи и писмо како македонското. За да ја испробаат силата на секој востолител владетел некои племиња се бунтувале и затоа македонските кралеви на ист начин постапувале: некаде со борба, некаде со договори, некаде со поголеми права. Така и Аминта направил воен сојуз со Халкидик во траење од 50 години. Градот Олинт побарал тој сојуз да се прошири на целото крајбрежје на македонските градови. Тоа би значело пого-

лемо влијание на Атина преку халкидичките градови. Аминта се спротивставил на тоа и ја повикал Спарта на помош. Во 382 г. п Хр. година Спарта го зазела Олинт со своја војска и почнала брзо да напредува кон македонските крајбрежни градови. Тогаш Атина по повик на Аминта, дошла да се бори против Спарта. Двата полиса како да ја продолжиле Пелопонеската војна, сега, на македонска територија.

**АЛЕКСАНДАР II
СИНОТ НА
АМИНТА**

Александар II продолжил со истата политика – да се одржи проширувањето на Македонија, се упатил во Тесалија да го протера Александар Ферски од Лариса. Тесалците ја повикале Теба со војската на Пелопида за да ги протераат Македонците. Во 368 г.пр. Хр. Александар II бил убиен по што е склучен договор и Мир на штета на Македонија. Филип одведен во заложништво во Теба. Младиот 12 годишен принц од близу и од внатре ги доживувал опасните демократии на град-државичките, ја проучил светата чета од Делфи. Личноста на Филип се градела врз сознанието за неправдите над Македонија. Решен сето тоа да го исправи и да го казни, долго размислувал и ја планирал иднината на Македонија и светот.

**ПЕРДИКА III
365 - 360 г. пр. Хр.**

ПЕРДИКА III се покажал како далекувид и способен владетел налик на неговите претци. Борбата на Атина со Халкидик, која ја иницирал уште Аминта, Пердика ја поддржал, сакајќи да го ослаби Олинт. Кога Атина се засилила и посакала да го освои Амфипол, Пердика се премислил и јавно искажал непријателство кон

Атина, испратил воена помош и го заштитил Амфипол и целото македонско крајбрежје. Конфликтите за Олинт, Лариса, Амфипол и Аполонските светилишта долго траеле и се повторувале, и се пренесувале си до Филип. Пердика ги смирувал обидите за немири, ги обединувал племињата, ја засилувал надворешната политика и му ги пренел на Филип сите нерешени пролеми како заплеткан јазол околу Македонија. Откако го вратил Филипа од заложништвото во Теба, Пердика му ја дал Линкестидата на управа. Пет години подоцна Филип II станува цар на Македонија, признат од сите други кралеви и држави.



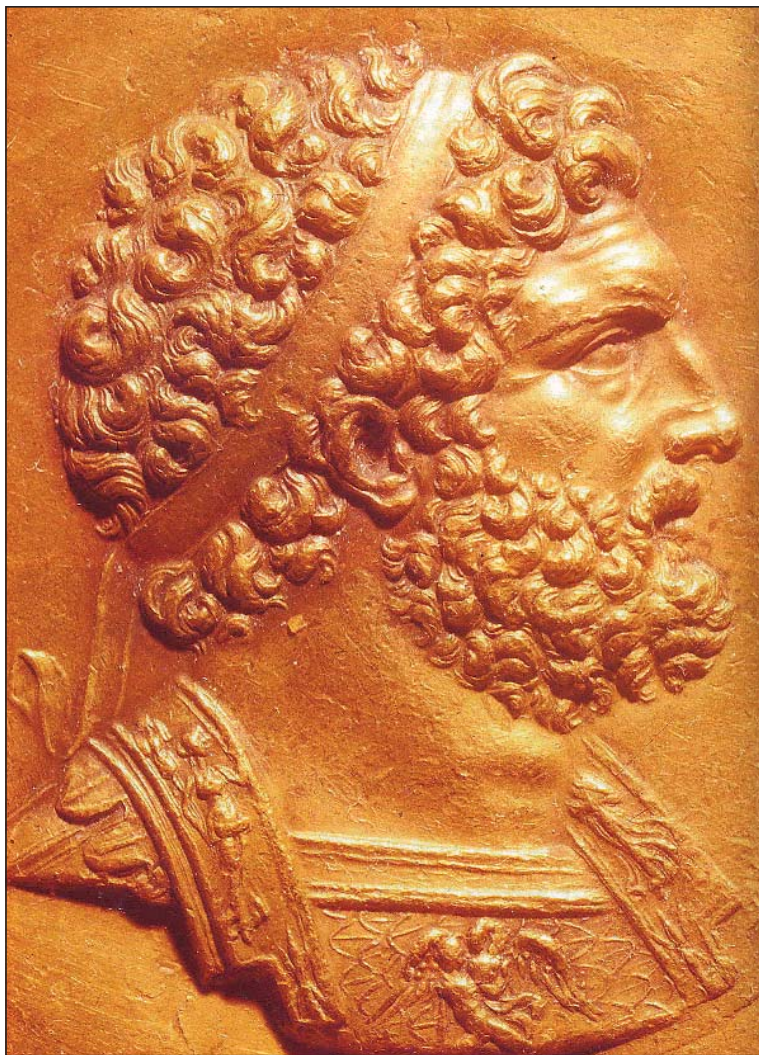
*Монеџа со ликојџ
на Пердика III*

*Монеџа со ликојџ
на Филип V*



*Монеџа со ликојџ
на Персеј*



Портрети на Филип II

ФИЛИП II МАКЕДОНЕЦОТ

Во годините на целиот IV век пр. Хр. во Македонија продолжува невидениот развој. Живеее и работеле најмоќни луѓе. Во времето на Филип родени се Аристотел и Демостен. Живеее и Платон којшто не напишал ниту еден ред ни за Филип ни за Македонците. Не можеме ни да ги наброиме сите што го одбележале векот со настани од Македонија, со борба и пишување. Во Пела живеел и пишувал царскиот историчар Теопомп. Каде се тие 40 книги за Филип? И 40 - те книги од Полибие за македонската историја. Од Тукидид, од Библијата и евангелијата, од Руф, од Диодар, од Плутарх, од Јустин, од Аријан, од Лаерције и од самиот Аристотел?

Кај сите нив, кога се зборува за Македонецот, одеднаш списите исчезнуваат или се преработуваат. За Демостен си што рекол и напишал против Филип и Македонија се чува и се преведува. Како да не знаат дека негацијата е многу добра афирмација. И денеска многу учени луѓе го умножуваат плагијатот. Со кој ум и со кој разум? Ни да видат ни да сфатат со логиката која им ја дал Аристотел на луѓето како основа и за информатиката. Никако да го сфатат Филип – Македонецот, ни неговите дела. Уште во негово време Теопомп ќе рече: “Филип е најсилниот маж во Европа”.

Еве сме во дилема со што да отпочнеме да пишуваме за Филип. Дали за Филип како човек, Филип - царот и војнот, Филип и фалангата. Филип и градбите, театрите, градовите? Филип во мировните договори и сојузи. Филип во Олинт,

Фокида, Локрида, Амфиктионите или Херонеја? За си мора да се опфати како за систем, како за наука, творештво. Со што да го допреме Филип, го гледаме во спрега на врвна филозофија и врвна организирана држава на Македонците.

**ФИЛИП
ОД ПРИНЦ
ДО ВОИН**

Кога Филип се роди како трет син на Аминта и Евридика имаше си што може да имаат царските синови во Пела, од раскош до образование.

Филип уште како дете го наследи правото на првосвештенството. Со воведувањето во македонските мистерии, растеше како див, надмен, умен, пресретлив на судбината на посветените царски синови. Рано ги испроба благодетите на Дионосиските чествувања. На виното му остана верен како и сите Македонци. Виновата лоза се ширела по македонските територии низ светот. Каков пронајдок за наздравување! Да не бил тоа амброзиум на Боговите и Дионис? Ако не е зошто тогаш претставува причест во христијанството? Вино не пијат ни муслиманите, ни Евреите, ни будистите. Колку само пехари, грнци, изнаправиле Македонците! Колку гроздови и винова лоза гледаме исклесани во нашите статуи на Диониса! Ај на здравје, Македонци.

Младиот Филип бил посветен и на Самогратчките мистерии, баханалите и Аполоновите светилишта. Со нив раководеле свештеници од царска лоза. Таму се сретнувале царските наследници. Таму Филип ја запознал Олимпија и се оженил со неа. На Самогратчките мистерии им бил посветен Херодот, Орфеј, Питагора, а посебно жените од Македонија, чии свечености се одржувале во чест на Артемидата. Дури Филип бил во заложништво во Теба не му биле скратени

амфикионите во Аполоновото светилиште во Делфи. Си тоа влијаело врз формирањето на цврстиот карактер на Филип и неговата решеност како да го освои раководењето и заштитата на светилиштата. Па ги освоил сите патишта и по земја и по вода од Херонеја до Пелопонес. Потоа, откако брат му Пердика го врати од заложништво доби управа во Пелагонија и Линкестиди на 17 годишна возраст. Го оствари тоа што го оствари. Го разврзуваше македонскиот јазик и ја туркаше Атина меѓу спилите и морето, таму каде што припаѓа.

Повеќе од сто години Атина ги вовлекувала и другите градови во поморски сојузи, Филипики и свети војни. Повеќе од сто години Атина правела примирја со секој Македонски крал од Архелај до Александар Македонски. Сто години Атина ги напаѓала македонските градови. Филип тоа го сфати не како огорченост, не како одмазда, туку како потреба да се стави крај на тие повторни ограбувања. Сфати дека пресметката со Атина треба да биде темелна и конечна ја сфати својата улога во тоа и почна да се подготвува. Чекаше, планираше, проучуваше една извонредно добро смислена тактика: постепено да напредува и да придобива град по град.

И покрај си Филип - човекот седум - осум пати се женеше, се веселеше, го наздравуваше раѓањето на своите деца и ја ширеше македонската крвна врска за поцврсто обединување со сродните родови. Се ожени со Тесалка, со Молошка, Македонка, само не со атинска хетера. Внимаваше. Македонската фамилија и македонската жена, како Големата Мајка, да го чува чисто огништето, куќата, потомството. На сите полиња требаше да се афирмира Македонија со отстранување на причините, а не последиците на состојбите што ги затекна и ги наследи Филип.

**ФИЛИП II
359 - 336 г. пр. Хр.
ЦАР НА
МАКЕДОНИЈА**

Македонија по Архелај I, Аминта III и Пердика III се најде во иста политичка состојба како пред 50 години. Значи на Филипа му претстоеше истото преуредување, јакнење и проширување на Македонија. Филип знаеше дека тоа мора да го направи сам, со својот народ, за својата Македонија. Прво што презеде младиот 22 годишен цар побара признавање од сите кралеви и племенски водачи на својата територија. Во Пела го доведе целото племство од сите провинции. Им овозможи царски живот во палатите. Сите племенски водачи ги воведо во армијата и дворските церемонии. Со тоа ги ослабна нивните племенски позиции за евентуални сепаратистички идеи. Ги придоби Молосите од Епир со женење на ќерката Олимпија од Неоптоломен. Подоцна тој го постави за крал на Епир, братот на Олимпија, Александар Молос. Со тоа на Филип му беше обезбедена поддршка, па дури едно време Македонија доби Молошки цар од Пир. Тој ја бранеше Македонија од Римјаните. Позната е “Пировата победа” и зборовите: “Со уште една ваква победа ќе не снема”. Филиповата тактика во борбите беше со што помали жртви на фалангата. Кога тоа беше потребно жестокиот цар жестоко удираше.

**ФИЛИП II
И ФАЛАНГАТА**

Најголемото прославување на Македонија Филип го направи со македонската фаланга. Фалангата позната уште од Хомер, Филип ја проучи кај Пелопида и Леонид во Теба, кога беше заложник. Со организација на својата фаланга Филип се надмина самиот себе. Прво ја создаде армијата на слободни селани.

Македонија немаше робови да се вклучат во војни. Тоа го искажа и Демостен дека од Македонија не можело да се купи ни роб. На Филип му требаа слободни луѓе, какви што беа Македонците, посветени и на животот и на борбите. Филип најголемо внимание посвети на коњицата на кралските другари, регрутирани од племството во Пела со потекло од Арг, Тесалија, Епир, Пелагонија... Тоа се Филиповите роднини и генерали: Парменион, Пердика, Александар Линк, Антипатар, Александар Молос. Некои од нив раководеле и со Александровата фаланга. Многу од нив станале кралеви и фараони во новите македонски држави на три континенти.

Фалангата со долги копја густо збиена како сид беше за давање отпор против напад. Коњицата напаѓа, а левото крило заобиколува зад грб на непријателот, Копјаниците и штитоносците се алка помеѓу коњицата и другите родови во фалангата. Фрлачите на копја збунуваат со својата прецизност и сејат смрт кај непријателот, кој нема каде да беге.

Понекогаш Филип внесувал и платеници за златни статери. Сите разни родови се координирале со вежби и

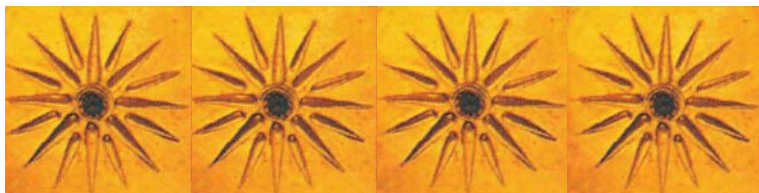


маршеви, зиме и лете, подготвени за секое време и за секој терен. На чело на коњицата одел Филип, командувал и го штедел секој борец. Ја усовршувал фалангата и оружјето за опсада на градови со катапулти, овнови, кули, ѓулиња. Сепак најголемото оружје била тактиката. Со ваква војска на сите Македонци им била обезбедена победата, фалангата, можела да се нафрли врз градовите и брзо да освои. Тактиката била да се избегнуваат градовите и што помалку да се разурне и убие. Во градовите требало и понатаму да се живее. Борбите се воделе на избран терен во поле. Македонските цареви прво нуделе мир и чекале до три дена. Нуделе услови, давале проценка и потоа страшен судир и победи. Кога Филип проценил ризик кај Термопилите, првиот пат, ја повлекол фалангата, а кога се создадоа услови, без борба, слободно и нив ги освои. Со таа тактика лесно ги присоедини Тракија и Тесалија и ги смири Илирите и Трибалите. Тоа го олеснило и сличноста на тие племиња со Македонците. Само три града се спротивставиле на фалангата и пропаднале. Тоа се Олинт, Теба и Тир.

Со Атина Филип тактизирал за да помислат дека поробувањето значи сојуз и слобода. Круна на тоа убедување е Херонеја. Во таа смисла Диодор ќе напише: “Со таква фаланга на Александар не му требаа никакви сојузи”. Лажните сојузи на Филип со Атина му служеа да зајакне фалангата и да се проширува Македонија. Колку е споменот и силата на македонската фаланга сочуван имаме доказ кај Полибие II кн. стр. 406 во врска со Персеј со римската војска кај Пидна во првата половина на II век пр. Хр. Имено, конзулот Луције дотогаш не видел фаланга, туку прв пат со неа се сретнал во битката со Персеј. Потоа често им раскажувал на при-

јателите во Рим дека не видел ништо пострашно и поужасно од македонската фаланга, иако присуствувал и командувал пред тоа со толку битки.

За Филип фалангата е само едно обележје на македонската држава. Со колку уште такви одлики ќе се сретне Македонецот, за да не ни забораваат, зависи од нас, од Македонците. Нашите пишувања и објаснувања на улогата на Македонија во светската историја претставува ткаење јазли, на феноменот и ликот на Филипа и Македонија. Тој не остави ниту едно коше непроучено, нерасветлено, неподигнато на повисоко ниво. Добро подготвени од науката на Питагора, Демокрит и Аристотел, Филип во математички дострели го планираше организирањето на фалангата, градењето на градовите и театрите и примената на метод и систем во сите свои активности. Не трпеше загуби. Со акумулирана енергија го следеа народи и војски, пријатели и научници во победа и успех. Филип беше насекаде во придружба со најверните борци во фалангата. Гордо ги носеше сите лузни од ранувања по телото, со пример за Македонците, како да се создава држава и како да се брани народот во Македонија. “Што ако се убие Филип? Зборуваа во Атина, само еден човек помалку и веднаш по него ќе дојде некој друг Македонец како него”. Секако, по Филип дојде еден друг Македонец - Александар и уште подалеку ја однесе фалангата и славата по светот.



**ФИЛИП II
И ВОЈУВАЊАТА**

Откако за кратко време во војна на Филип му загинаа и двата брата, Александар и Пердика, војската со тропане по штитот го прогласи, на македонски начин, својот најборбен цар Филип во нашата долга историја на државност, со милениуми исто име и народ Македонија. Многу војни потоа се борат со иста тактика и на истите места за слободата на македонскиот народ. Од Константин I до Константин XIV, илјада години, сите Константинови, војувале и граделе тврдини од Јадран до Азија и од Дунав до Египет (Егејот). Низ урнатините на тие тврдини сирка историјата на средновековната македонска династија. Исто така, илјада години, низ театрите и патиштата во Антиката се бележат границите на Македонија. Во истите тие македонски земји Јустинијан и Самоил, Крале Марко, Карпош, Кирил и Методиј, Климент и Наум Преродбениците, Илинденците, Партизаните - Македонците, сите го носат генот на Филипа. Генот не исчезнува. Таа структура на ДНК од Филиповите коски денеска го тресе светот. Го бараме Македонецот. Ги бараме коските на Филиповите генерали, ги бараме коските на Персеј и неговите деца, Св. Петар и Павле, Св. Кирил и другите светии во Рим, во Ватикан, во Ерусалим, во Александриите. Таа лоза од ДНК е неуништива. Тоа е кодот и вистината за Македонија. Таа е Филиповото наследство, Филиповото војување, Филиповиот нов почеток за Македонија. Сега треба и глувите да слушнат и слепите да прогледаат и да ги остават Македонците да си живеат и да работат за доброто на сите луѓе во светот, како што било отсекогаш.

Тука сме во 359 г. пр. Хр. кога Филип II на 22 години стана цар на Македонија. Не здивна, веднаш се втурна во

вителот на сите збиднувања во Македонија и многу пошироко. Дваесет и четири години од својот живот ги употреби сите знаења и искуства за средување на Македонија. Уште од првите две години на власт ја зајакна фалнагата и ги направи првите дипломатски чекори. Си ги прибра териториите што им припаѓаа на Македонците уште од времето на Александар I, Архелај I и Аминта II. Таму каде што тие се бореле и гинеле Филип примени друга тактика. Тракијците ги подмити, ги задоволи и ги усреки, што ги прогласи засекогаш Македонци. Со Епирците се посвати и тие добија повисок ранг во царското семејство. Пеонците ги претопи во легура. Дарданците ги потплаши и сами се смирија или се покорија. Најмногу, како сите Македонци и Пеонците беа горди што од племе станаа дел од држава, дури и со право да коваат пари. Станаа вистински Македонци, какви што беа само Илирите, исто како и за време на Аминта, сакаа да си ја испробаат силата и се упатија кон Лихнида, Филип ги пресретна, им понуди сојуз со Македонија во 358 г. пр. Хр. и потоа ги порази. Во почетокот, во првите две години од владеењето Македонија се прошири со Тракија, Пеонија, Епир и Илирија. Остана пресметка со југот кон Тесалија и крајбрежјето, но тоа беше долгото тактизирање со Атина.

Со сите успеси во првите години на војување и со силата на македонската фаланга, Филип можеше веднаш да ја покори и Атина, како што тоа го стори кај Херонеја дваесет години подоцна, но Филип гледаше подалеку, сметаше на последиците, сакаше вистинска идеолошка хегемонија. Напредуваше на сите страни и ја оставаше Атина за десерт. Нејзините камења и ги удираше по глава. Создаваше сојузи со сите градови–држави. И понуди сојуз и на Атина, да го

освои Амфипол и да и го предаде на Атина во трампа за Пидна. Со тој договор го зазеде Амфипол и го задржа за себе. Демостен се лутеше на Атина зошто не им пратила помош на Амфиполските луѓе, туку им верувале на можните ветувања на варварите.

Според Историјата на Колистов (Москва 1956 г. стр. 478) цитиран е опис на таа случка, дека Филип со граѓаните постапил човекољубиво, а царските непријатели биле протерани. Амфипол, со богатата околина, Пантијските златни рудници и стратешко место за целото македонско крајбрежје ја зголеми моќта на Македонија. Многу пати и атињаните и спартанците се сопнуваа околу Амфипол, а колку градот бил македонски ни зборува една плоча со натпис од 357 г. пр. Хр. откопана во 18 век. Таа била одлука на собранието на Амфипол со која народот засекогаш го протерал Стратокло во Атина и некој си Филон со нивните деца. Имотот им бил конфискуван. Овој мал доказ зборува со колку малку луѓе Атина ги присвојувала македонските древни градови со огромно културно и материјално богатство. Овој доказ ни зборува зошто Филип толку лесно ја консолидираше Македонија. Со Амфипол засекогаш е решен проблемот. На Амфипол на источен Халкидик, како и во Дион во Тесалискиот залив, македонските цареви го прославувале празникот Ксантика, како празник на духовно прочистување, како празник на пролетта и почеток на пролетните војувања. Од Амфипол тргнале Аргонаутите, од Амфипол тргнал и Александар Македонски во светски познатиот поход.

Филип и со Олинт постапил итро како со Атина. На Олинт му го ветил градот Потидеја. Протерал некој атињани, го испразнил градот и го предал на Олинт. Превирањата

на Халкидичките градови, два по два, ги среди мирно и тргна кон Кренида. Тие сами го повикале Филип да ги заштити. На тоа место го изгради Филипи, со недостапна тврдина и прегледност на цела Тракија. Градот го насели со Македонци, го зацврсти со бедеми за да го обезбеди златото од Пангај. Некогаш тие биле сопственост на Тукидид, а тој бил протеран од Атина на 20 години, зошто не се борел за Амфипол, туку се приклучил со си поседите кон Архелај. Во Пела ја пишувал историјата што сега ја прават грчка. Златото од Пангајските рудници на Филип му обезбедувале повеќе од 1000 таланти или околу 40 тона чисто злато. Филип ги ковал познатите златни статери со што Македонија направила економски удар во целото средоземје. Го истиснале и персискиот златен дарик. Персиските цареви златото го чувале во своите рудници. Филип, златните статери, ги пуштил во промет. Си плаќал со злато. Градел бродови, врбувал наемници, потплатувал, тргувал. Кога стоела фалангата пред портите на опседнат град го прашале Филипа што да прават, а тој се пошегувал прашувајќи, дали уште не го пуштиле магарето товарено со злато. Златото на Филип ги отворало сите порти. Диодор забележал и жалел за загубениот патриотизам кај многу лакоми предавници меѓу Хелените. И Жебељев пишува во тој смисл: Советниците му кажувале на Филипа за Демостен како го напаѓа - “Оставете го, рекол, Демостена. Тој има право да зборува што сака. Погледнете во мојата книга за задолжени, само неговото име го нема”. Сепак, Демостен си ја огреши душата со македонско злато. Харпал го поткупил со една златна чаша од Александровата ризница. Потоа Антипатар ги испратил Македонците по неговата глава.

Атина со страв го следи јакнењето на Македонија и бара од соседите на Македонија заеднички да се спротивстават. Така во јули 356 г. пр. Хр. атинското собрание потпишало договор со Илирите, Пеонците и Траките за борба против Македонија. Тоа Филип го спречил набрзина. Во истата година Филип потпишал договор што сведочи за тоа како Македонија продрела во Делфиското пророчиште. Со промакедонската политика во Делфи, Филип директно ги засегнувал атинските интереси и ја добивал управата на Амфикиониите. Атина ги губеше халкидичките и трачките градови, а постоеше опасност за преземање на Хелеспонт (Понт), што и ќе се случи. Во самата Атина постоеше Македонската партија. Исократ, Евбул, Есхин и други приврзаници на Филиповата политика, се спротивставувале на Демостеновите говори - Филипски.

Одамна Исократ го повикуваше Филипа и со говори и со писма. Ја убедуваше Атина дека само Филип е човекот што ќе ги обедини сите град-државички. Кога тоа Филип го постигна, стогодишниот оратор изненаден во очекувањата, веднаш по Херонеја почина. Сфати дека Филип ја обедини Македонија за себе. Атина се вознемирува, а Демостен не сфаќа дека улогата на Македонија е прогресивна како монархија со јака централна власт, наспроти град-државичките со пренесување на превласт од едни на други. Филип ги обединуваше племињата економски, територијално, културно и религиски. Филип одвај чекаше да ги решава нивните конфликти, се разбира, во прилог на македонските интереси.

Теба против Фокида водеше десетгодишна света војна за Делфиското светилиште. Фокида бесправно користела вакавско земјиште. Филип одвнатре и однадвор ги

знаеше причините и колкаво значење има сето за Македонија. На Теба (каде што беше заложник како дете) и објасни дека ќе се бори против “ограбувачи на храмови” и слободно си влезе во Тесалија за да го штити храмот на Аполон во 353 г. пр. Хр. Никој не очекуваше да се случи такво нешто. Филип ја растураше Фокида. Го уби Ономарх “за пример”, потсмев. Во сите градови во Тесалија Филип остави македонски гарнизони и власт на Македонците.

Во 352 г. пр. Хр. се упати кон Термпоилите и откако го виде атинскиот распоред без борба се повлече. Демостен ги повикуваше сите непријатели против Македонија.

Во 351 г. пр. Хр. Филип ги зазеде Термопилите, си отвори пат кон Пелопонес, Коринт и Атина.

Во 349 г. пр. Хр. Филип го убедува Олинт во пријателство, а ги освојуваше сите околни градови и тврдини. Одржуваше формален мир и склучуваше сојузи со сите освоени територии. Истото го правеше и со Атина каде што и покрај предупредувањата на Демостен, никој не ја чувствуваше опасноста што доаѓаше од страна на Македонците и Филип II.

Во 348 г. пр. Хр. Атина се одлучи да испрати помош на Олинт и задоцни по море и копно. Командантите на Олинтската коњица му предадоа на Филип 500 коњаници и Олинт не можеше да се брани. Олинт беше разурнат толку многу што повеќе не можеше да се одбрани или да се обнови цели два и пол милениуми. Во Олинт имаше стари атински остатоци што мораше да се уништат. Населението беше распродадено, пленот поделен а градот е ископан и проучен дури во 1928 година. На ред беше Евбеја, островот што Атина сакаше и не успеа да го задржи. Филип пак беше побрз, а со тоа, си обезбеди превласт низ сите поморски патишта.

Во 348 г. пр. Хр. Атина ги испрати Есхин, Демостен и Филократ во Пела да склучат договор за мир, познат како Филократов мир. Додека се водеа преговорите за мир Филип се прошири преку Тракија до Пропонтида. Тој мир беше загуба за Атина. На Филип му беа признати сите освоени територии околу Халкидик и Тракија. Мирот се однесуваше на атинскиот поморски сојуз. Додека Демостен го обвинуваше дека го крши мирот, Филип бараше: веќе кога има војска во секој град, барем да стави македонски брод покрај секој атински, за да ги чува од пирати. Намерата му беше на мудар начин да ја контролира и користи целата атинска флота. Сојузот помеѓу Атина и Македонија Филип го нарекуваше одбранбен сојуз со неограничено траење. Демостен на тоа одговараше дека таков мир бил желба за поробување и на идните поколенија. Секако, Филип сакаше да се подготви сам да остане против Атина како и Атина сама, без поранешните сојузи.

Какви се правата на Македонците се гледа со Фокида. На повик на Теба Филип разори 22 града. Им го одзема оружјето и коњите. Ја стави Фокида под Делфиска амфикиционија (управа), а на Филип му припаднаа нејзините гласови. Ја задолжи Фокида да ги врати парите во Делфи. Според Диодар (XVI), плаќањето на Фокида, по 60 таланти годишно, потврдено е со една мраморна плоча. На неа било запишано дека тие толку плаќале се до 338 г. пр. Хр., кога Филип им ја намалил на 10 таланти годишно. Тоа го плаќале си до 322 г. пр. Хр. Веројатно царскиот глас и закон се почитувал за време на Филип, си до смртта на Александар. Тоа зборува дека си што воспоставил Филип важело и за поколенијата. Дека тоа било така доказ ни е Теба, која кога

не ја почитувала Филиповата Коринтска лига, Александар ја разурнал до темел, како пример за другите. Македонците се стекнале со големи почести во Делфи, а Филип станал господар на светилиштето што му доликува како на цар во церемониите. Тој станува архонт (водач) на Тесалискиот сојуз. Сите права на Атина или се изгубени или загрозени. Затоа подигаат тужба против Есхин и Филократ со обвинение дека се поткупени од Филипа. Тие од Филипа бараат да го измени Договорот и да им дозволи да владеат со некои територии како пред тоа. Филип сите предлози ги отфрла и во 343 г. пр. Хр. Есхин е ослободен од обвинението, односно Фокион и Евбеј со поткуп лажно сведочеле. И тие биле задолжени во книгите на Филипа, како и сите членови на македонската партија во Атина, што тој ги финансирал.

Во меѓувреме Македонија бележи нови успеси. Уште во 344 г. пр. Хр. Филип на Пелопонес ги придоби Арг, Месенија и Аркадија. Тој слободен пат преку Термопилите и Коринт му овозможи на Филип да создаде база, за врска со Египет, за борба со Персија. Тогаш е изграден Епидаур со типичните македонски градби, театар и Асклепиевото светилиште и болница. Демостен лично беше изненаден од Македонците, како ги разубедува Пелопонезите да го раскинат сојузот со Филип, но, тие беа задоволни од Филипа, што ги притесни Спартанците да вратат некои територии на Архидаја и Месенија. Му останаа верни и на Филип и на Александар. Спартанците незадоволни со Филиповите решенија не се приклучија на Коринтската лига по Херонеја. Нивната разврска со Македонците ја заврши Антипатар со Ламијската војна. Спарта ја снеса од политичката сцена. Теба ја снеса со Александар и Атина со Херонеја. Сите голе-

ми сили на град-државите што си играаа освојување на македонски градови, ги снеса во исто време по налетот на Филип. Отпор даваше само Демостен.

Во 343 г. пр. Хр. Филип продолжува кон Тракија и Тесалија и како на Пелопонес гради градови: Хераклеја, Стоби, Стибера, Алколена Св. Врач и др. Сите тие градови добиваат единствени акустички театри и лицеуми, стадиони, Гимназиуми, Музеуми за образование и вежбање на фалангата. Тоа се учените генерации Македонци кои ќе раководат со многу народи.

Во Епир го постави за крал на Молосите братот на Олимпија, Александар. Не само проширување на Македонија, туку на разни начини и зацврстување. Во Тесалија ја засили војската со вонредната Тесалиска коњица.

Во 342 г. пр. Хр. Филип постави во управата на Тракија Македонци. Во Пела го овласти 15 годишниот Александар да го заменува и тој иако сеуште толку млад - ги бележи првите успеси и манифестира царска дарба за владеење.

Александар, како и татко му Филип, добро знаеше дека не завршува си со освојувањето на некој град или народ. Знаеше дека треба да се работи на тоа, тие да се одржат, да се приврзат кон Македонците. Во таа рана младост, младиот принц, новиот господар на светот, Александар во придружба на кралските другари крстареа низ Македонија, уживајќи во тоа што го постигна Филип. Тоа беа принцови, благородници од македонски род. Тоа беше најучената генерација. Тие растаа заедно, учеа кај најдобрите филозофи и во живо го следеа примерот на Филип. Заедно ги водеа најголемите битки и ја делеа славата на Македонија. Тоа беа Клито, Кратер, Хефестион, Пердика, Птоломеј, Филота,

Александар Линк, Харпал, Парменион, Лизимах, Калистен и многу други Македонци поврзани со верност и Македонство. Филип ја подготвуваше елитната замена, за кои, не само Македонија, туку и светот станал мал. Еден ген, надареност на белата раса, продираше на сите четири страни од центарот, од Македонија, со сонцето на чело, со светоста на просветување на народите и силата на лавови.

Во 342 г. пр. Хр. Филип повторно се упати кон Тракија. Овој пат во име на сојузот да ги ослободува градовите од туѓи влијанија. И одново, како во Амфипол, Олинт и Кренида, Филип тоа го правеше за себе и за Македонија, а не за Атина.

Во Тракија се наметнати многу даноци, собрана е војска од покорените племиња, изградени се многу нови македонски градови и населени со македонски граѓани и војска. Атина се прелажа и помисли ако е во сојуз со Филип дека ќе ги контролира градовите и островите, кои порано биле во сојуз со неа. Тие сега беа македонски. Превидувајќи го тоа Атина си дозволи да наплаќа царини од бродовите, кои поминувале во теснецот кај Херсонес. Ги заборавиле причините за Тројанската војна.

Тоа беше таа причина: кој на тој простор ќе наплаќа царина и даноци. Атина отиде толку далеку што си дозволи да ограбува македонски градови. Како да веруваше дека Филип навистина се бори за неа. Во 341 г. пр. Хр. со третата Филипика, Демостен безобсирно, арогантно, си повеќе ги напаѓаше и Филип и Македонија. Тој толку веруваше во тоа што дури си дозволи пат за подбужнување низ Тракија, Тесалија, Илирија и Пелопонез. Ги бараше островите Хиос, Род и Сам, како и Визант. Водеше очајна борба за обезбедување на патот за жито по море, но не како оратор, туку како

државен претставник, го бараше тоа што Филип не го дозволуваше. Последниот очајнички чекор кој го презеде Демостен беше барањето помош против Македонија од персискиот цар Артаксеркс.

Артаксеркс не сакаше да ја вооружува Атина. Тој испрати подароци за некои Атињани и го награди Демостена со 3.000 дарици тешки по осум и пол грама злато. Дали тоа беше лична награда за погрдните Филипики или воздржаност, Персија да не го предизвикува Филипа? Неговата намера им беше позната. На островот Евбеја, во градовите со македонска посада, Атина покажа сила и го презеде со антимакедонски сојузи, што ги обновуваше Демостен. Го напаѓаше Филипа дека го прекршува сојузот со Атина, а кога Атина бараше сојузи со македонските непријатели тоа како да беше нејзино право.

Филип продолжи да напредува кон Пропонтида во 341 г. пр. Хр. Грбот во Македонија го штити Александар, го поддржува и се воодушевува од Филиповите добро испланирани акции. Истите методи ќе продолжи да ги применува и самиот, не само во Македонија, и не само тогаш. Тоа ќе се применува во идните времиња и сите простори. Примерот на таткото и на синот во борбите ќе остане како пример стекнат од Македонецот. Тоа што Филип го направи за Македонија, Александар го направи за светот, секој со посебна тежина. Сега насекаде се зборува за Александар: филмови, написи, книги, дискусии. Еве го прашањето на десетгодишно дете: “Ако Александар Македонски им припаѓа на сите народи, дали сите народи се Македонци?” - Како да не, македонското се издвојува кај сите народи што нешто наше прифатиле и од Филипа и од Александра. Само свеста за

Македонецот останува како надеж за народите во сите цивилизации.

А Филип напредува. Подучени од примерот на Олинт никој не се спротивставува. Моделот на пријателство и сојузи Филип го применува и со Скитите. Со нивниот крал Атеј се договори за помош во последните црноморски градови Перинт и Визант. Во 340 г. пр. Хр. започна да го опсадува Перинт. Сидините на тој град завршуваа со дрвени шилци. Филип се одлучи за кула од 80 лакти висина, ја надвиши секоја тврдина и започна да руши. Иста таква кула со внатрешни тунели направи Александар за влегување во Тир. Перинт побара помош од Визант и од Персија. Персијците се плашеа од приближувањето на Филип кон нивните градови. Персијците испратија војска, опрема и пари, а Атина бродови, заеднички кој знае по кој пат да се борат против Македонија. Кој ќе им поверува на атиѓаните дека Македонија во тоа време и под такви услови ќе се бори во Персија за нив? Во сите борби во Персија Македонците војувале со атински платеници. Многу долго Филип ги опседнуваше и Перинт и Визант. Помошта по море, од атинските и персиски здружени војски не се смалуваше. Филип втор пат во својот живот се повлече. Првиот пат беше на Термопилите. Овој пат се упати на север да провери, да проучи зошто Скитите не му притекнаа на помош при опсадата на градовите. Лут на тоа што Атеј не ги исполни условите од претходно договореното, кога требаше да пратат помош за Визант, Филип завојува против Скитите, при што загина и самиот скитски крал Атеј.

На Филип му припадна огромен воен плен, дури 20 илјади коњи. На враќање кон Македонија, Трибалите во Тра-

кија го нападнаа, го ранија Филипа и му одзедоа дел од скитскиот плен. Така Македонците се вратија без довршена работа на североисток, без приклучување на Перинт и Визант кон Македонија. За си тоа беше виновна Атина која подмолно правеше интриги и си ја бараше херонејската судбина. Не остана многу време до 338 г. пр. Хр. Само една година требаше да се причека за довршување на Филиповата замисла.

Шансите за војување излегоа со втората “Света војна”. Во 340 г. пр. Хр. Атина за свој претставник на Амфиктионот во Делфи го одреди Есхин, стариот добар пријател на Филип. Есхин предложи да се објави “Света војна” на Амфис во Локрида. Тие ја преорале Хрисијската земја. Таа земја под заштита на Хрис, Аполонов свештеник, не можел никој да ја врати, освен Филип како врховен командант на сојузничките сили. Филип само што се врати од походите на север и одвај чекаше такво нешто. Еднаш со Фокида одлично ги среди светите работи, затоа лесно и брзо стигна во Елапеја. Со тоа се загрозија и Теба и Атина. Македонците бараа од Теба пат кон Атина, а таа бараше сојуз со Теба да се заштитат од Македонците. Со тие предлози двете делегации се сретнаа во Теба. Македонците бараа само премин кон Атина за награда од богат плен. Атина бараше сојуз од Теба за да го спречи Филипа од управа во Делфиското светилиште. Атина ја вовлече Теба против Македонија, како и на времето против Аминта, кога Филип беше земен како заложник. Се “крчкаше” Херонеја.

Филип понуди мир, а Демостен агитираше војна. Сочувана е беседата “За венецот” што ја одржал Демостен пред членовите на сенатот: “Беше вечер, некој стигна со вест за заземањето на Елапеја. Едни станаа и ги запалија дрвен-

ите дукани со оган да ги известат другите делови на градот, а други ги повикаа стратезите и трубачот, се собраа сите и многу народ пред Собранието. Потоа гласникот раскажа си. Прашањето: кој сака да зборува? беше повеќе пати повторено. Се крена само Демостен и предложи сојуз со Теба за војна. Филип не сакаше прв да почне. Верен беше на зборот за соработката со Атина. Сега беше предизвикан, нападнат и реши да се брани. Си уште важеше правилото дека за нанесена неправда сите ќе го обвинат првиот што посегна по оружје и закана со насиллие.

**ХЕРОНЕЈСКАТА
БИТКА**

1. 8. 338 г. пр. Хр.

Датумот е избран на голем македонски празник. На Илинден. Македонската армија од 30.000 пешадија и 2.000 коњица со видни и искусни Македонци

во пресудна и последна битка, битка за државата, за фамилиите, за домовите, за сите славни Македонци. На другата страна Атина набрзо собра војска од логорите родени од неатински граѓани и робови. Тебанската света чета изгина до последен. Атина даде 1000 жртви и 2.000 заробени. Другите се разбегаа. Филип се искачи на една височинка и заигра оро македонско, повторувајќи во такт: “Демостен ова го бараше”. На тоа место се врза уште еден јазол од Филиповото време на Хераклидите. Остана споменикот на седнат лав, ист онаков како и во Амфипол за да потсетува на македонските победи.

Задоволство го обзеде Филипа. Тоа ли е Теба што го чуваше Филип во заложништво. Тоа ли е таа Теба на Леонид што на Аминта му арбитрираше со поддршката на Атина и на Спарта. Таа Теба, таа аморфна маса, не можеше повеќе да се ниша те на една, те на друга страна. Им пропаднаа

желбите за хегемонија на град-државичките, што поминуваа преку македонска земја и ги ограбуваа, ги пустошеа македонските градови. Од овој ден на Илинден има само еден хегемон - Македонецот.

За Атина му беше уште помило. Сојузот, иако беше формален, тие го прекршуваа, а Филипа го обвинуваа. Кога Филип се одлучи да ги сруши во Олинт атинските доградби околу градот, дотрча атинската флота. Задоцни. За тоа време Филип го истреби сето она заостанато атинско семе во градот за потоа никогаш повеќе да не р'ти. Затоа толку настрада градот, до темели.

Демостен беше затекнат на Пелопонес како се обидува да ги сврти пелопонежаните против Македонија. Пак задоцни. Филип веќе за Аркадија, Арг и Месанија толку стори колку што Атина и Спарта заедно им наштетиле. Спарта лута поради изгубените позиции не му дојде на Филипа во Коринт.

За време на опсадата на Перинт, Демостен од Артаксерис во Персија доби пари за борба против Македонците. И во Теба македонска делегација го сретна Демостен во агитација за војна, кога Филип нудеше мир. Каде е сега Демостен. Прв ја напушти Херонеја. Дури и штитот на кој беше напишано "Со среќа" го остави фрлен на дрво. Нема среќа врз туѓа несреќа. Демостен го познаваше и го разбираше Филипа, ја знаеше неговата цел. Не можеше ништо да спречи. Се разминуваа политиките на застареното општество и новото, прогресивно. Филип стапуваше на светската сцена подготвено, организирано, сигурно, а Атина му пречеше.

Херонеја беше блескава битка за која Филип се подготвуваше целиот живот.

Текот на битката кај Херонеја е модел за сите други битки на Македонците. Сеопфатност, издржаност, исчекување и слава.

Со поставеноста на фалангата и првиот судир коњичката изведе невиден маневар. Прво Филип симулираше бегане, за војската на Атина да го гони. Потоа ги заобиколија. Како таткото така и синот Александар уште поуспешно ја обиколи светата чета. По таа битка никој не се обиде нешто да бара, а да не ја има на ум Херонеја. Последиците, сепак не беа толку лоши. Во сите градови се воведо македонски поредок. Во Теба, на Кадмеја, беше сместен македонски гарнизон за контрола на светилиштето и целата територија. Во островот Евбеја, Коринт и Атина во управата владеат промакедонци. На Атина и се понуди мир ако ги ослободи метоците и робовите, мобилизирани за Херонеја. Демада го направи договорот. Атинската заробена војска се ослободи без откуп. Порано за сите заробени атински војници кај Олинт, Пидна и Метона беше плаќан голем откуп. Атина е самостојна под македонска управа. Одземени и се сите градови на Халкидик, Тракија и Херсонес каде флотата се укотвувала за превоз на храна. Се распушти II поморски сојуз. Сите градови и Атина, од Македонија добиваа храна, политика и филозофија.

Филип не сакаше со Атина да постапи како со Олинт. Тоа ќе значеше одмазда за сите војни што ги водеше Филип како да бег водени само со Атина, иако всушност така и беше.

Во Атина живееше прастаро македонско племе со свои храмови и Македонската партија почна да ги спроведува и застапува македонските интереси. Заради тоа Атина не беше разрушена. Филип ги штедеше градовите зашто му

требаа за живеење. Градовите што сами го повикаа Филип да ги освои се чудеа на неговата блага постапка кон Атина. На Филипа во центарот на агората му подигнаа спомен биста од благодарност а многу подоцна биста му беше поставена и на Демостен со натпис: “Да беше твојата сила Демостене еднаква на твојот ум, македонскиот освојувач немаше да владее со Елините”.

Демостен со секој говор потсвесно ги нагласуваше квалитетите и моќта на Филип, па и во натписот тоа се гледа. Иако споредни, тие извори се исто така важни. Од една страна укажуваат на непомирливост со Македонците, од друга страна потреба да се прикаже како Македонците се обединуваат за војни за Атина и да ја шират нејзината култура или да штитат нејзини интереси.

Во 337 г.пр. Хр. Филип го свика Коринтскиот конгрес со претставници на сите полиси, се формира “заедничко собрание” под македонска власт, за да се создаде траен мир. Таков мир Аминта склучи за Олинт во траење од 50 години. Атина го наруши. Порано и Филип за Олинт имаше ист мир со наследно право. Трајниот мир во Коринт го гарантираше Филип со сета своја моќ и слава.

Дека навистина Коринтскиот мир имаше форма на наследни права го покажа Александар со Теба.

Коринтскиот конгрес, како македонски модел, претставува претходник на сите денешни меѓународни институции, како Обединети нации, Европска унија, НАТО. Целиот современ свет ја концептуира Македонската политика од IV в. пр. Хр. Македонската хегемонија со Коринт прави отстапки и самостојно учество во сојузен совет со кој раководи Филип. Филип раководи со целокупната надворешна поли-

тика. Тој предложи војна против Персија со македонско водство на фалангата.

Учеството на другите војски е селективно, особено за Атина, да не се бори само против себе, заради големиот број на атински платеници во персиската војска. И покрај тоа Атина испрати делегати со подароци за Дарие, честитајќи му победа. Откако Александар ги зароби разбраа за победата на Александар кај Граник. Не може да им се верува ако го застапуваат персизмот, а сакаат Македонците за нив да се борат. И Филип и Александар ширеа само македонска култура.

Филип не остави ништо, а да не го вклопи во македонската држава.

На повидок беше голема пресметка. Не затоа што персиските цареви често користеа македонска “земја и вода”, туку да заврши со сатрапии околу Македонија. Со Атина беше готово. Со Персија почнуваше. Во пролетта 336 г. пр. Хр. Филип побара Персија да ги ослободи сите градови на Јонското крајбрежје. По одбивањето Филип префрли војска во Мала Азија. Парменион и Атал со 10.000 војници извидуваа, проценуваа и агитираа за идната македонско - персиска војна.

Во Кизик и Хиј, Македонците беа пречекани како ослободители. Така ги дочекуваа и на други места каде што Филип имаше свои приврзаници, промакедонци како што ги имаше и во Атина на времето пред и по Херонеја.

На Филип не му беше судено да ја води таа војна. На Александар му се оствари предвидувањето од татко му: “Македонија е мала земја за твојата моќ Александре”. Александар на Македонците им го даде целиот свет: “Македонци мои за вас го освоив светот по Аријан” - во тој свет Алек-

сандар внесе си што научи од Филип и Македонците. Политиката на Филип, продолжени од Александар трае. Многу аспекти после Херонеја и Гавгамела треба да се појаснуваат. Како на пример, дали Александар по женењето на Филип со Клеопатра отишол во Илирија и дали тоа значи тој да не се смета за Македонец.

Александар отишол кај Александар од Линкестиди и Александар од Пир. Сите тројца Александри се блиски крвни роднини - братучеди. Сите тројца со другите царски другари го претставуваат македонскиот дух и секогаш заедно се школувале и бореле, се шетале и живееле по сите престолнини на Македонија. Со брак македонските кралеви се поврзувале со другите племиња и таа традиција од Македонија е пренесена и поприсутна по денешните кралски куќи во Европа.

Единствено македонската држава се оформила како држава и во нејзин состав се Илир, Тесал, Тракиец - си тоа бил Македонец. Етимолошкото значење на Илир е илион - сонце, Тесал е пак сонце, Солун и Солин градови. Македонското сонце е симбол на целиот народ. Во Кутлеш, во гробниците на македонските цареви пронајдена е потврда на уникатно македонско уметничко творештво. Тоа докажува дека македонската цивилизација ниту е дива ниту е варварска. Ако било така, како што ги потценуваат Македонците, зарем ќе постоело такво творештво? Пронајдени се безброј златни, железни, бронзени украси... Пронајдени се безброј шлемови, безброј македонски штитови со сонца безброј штитници за нозе и градници. Секој војник во фалангата носел опрема, мечеви и разни справи за борба. Сето тоа некој го изработувал, а тоа бил маке-

донскиот човек, во македонската држава за македонскиот народ. Толку патишта, толку градови, толку храмови изградиле Македонците. Како резултат на тоа, какви способни и надарени луѓе биле тие што го опкружувале својот цар и не само Филип и Александар. Колку се постари македонските владетели толку подолго биле на чело на својот народ, понекогаш и по 40 - 50 години. Сите тие многу повеќе твореле и создавале богатства и среќа за својот народ.

ФИЛИП И ГРАДОВИТЕ

Многу македонски традиции се провираат низ времето и ја пренесуваат македонската одлика. Таква една македонска традиција е давањето имиња на градовите според боговите, а потоа и според царевите. Градовите на Аполон - Аполонија (три во Македонија). Градови според имињата на Херакле - Хераклеа, исто така ги има три, од Сицилија, преку Линкестида до Тракија. Градовите на Филип - Филипи. Градовите на Александар - Александрии.

Тие се и најмногубројни, распоредени на три континенти градени и после Александар. Градовите на Антиох, на Селеук, на Птоломеј ја продолжуваат таа традиција. Исто е и со Константинопол и Јустинијана.

Руските градови како и македонските ги носат имињата на цареви и водачи. Тоа се Петровград, Ленинград, Сталинград, Кировск, Свердлов и други долж Сибир и Кина. До таму стигнала македонската кирилица, цркви, фрески, обичаи со иста традиција и корени на православните народи, историски поврзани со Славните Македонци. Македон-

ството вирее повеќе на тие простори отколку што Александар го иницирал по рабовите на средноазиските граници. Некои од тие народи уште го користат рускиот јазик во македонско кирилично писмо. Друго немаат. Споменот за Александар, си до Индија се чува и се почитува и во училиштата се изучува. Тие народи уште одат по истите патишта и живеат во истите градови што Александар им ги изградил. Други немаат. Тие градови на стратегиски места си го живеат милениумскиот живот во врвовите на Хиндукуш и Кавказ. Такви градови нема каде што не стигнале Македонци. Во тие градови гледаме исти планови во функции, досега: царски палати и царски градби, музеи, лицезуми, стадиони, светилишта со свети води за обредите. Македонските градови и реки се свети места на кои се вршело очистување и крштевање. Таков град е Скупи (збир, куќи) низ кого течат седум реки и реката Аксион - име на бог на реките. Таа река ги поврзува градовите Вилазора, Добер, Стоби, Пела, Солун. Бујнострујниот Аксион тече низ срцето на Македонија и како секој бог си ги чува светите древни градови. Во Јордан и Ерусалим - да не сме ние тоа? Еригон е река на “звездени градови”, на Хераклеја, Стибера, Алкомена, Стоби, Керамиде, Пелагонија. Во сите тие градови живеат истите луѓе што живееле одсекогаш, бели, свети надарени - Македониди. Не им пречиме на тие што сакаат да се поистоветат со македонскиот човек. Нема ни да дозволиме да се разнебитува Македонија. Некои само го расипуваат македонскиот ген.

И Филип и Александар ги привлекуваа луѓето од различни раси, и Негроиди и Монголоидите, дури и мулатизираниите, да се доближат до славата на Македонците. Каде

се боговите да ја сочуваат Македонија светата земја. Македонија треба да се разбере како земја на почетна цивилизација, митологија, царство, творештво, писмо, Библија, земја на евангелија и христијанство, сето тоа синхронизирано низ нашето живеење.

Има нешто заедничко за сите градови во Македонија. Наеднаш сите се разурнати, во исто време и на ист начин. Животот во градовите завршил во III век. Според посланијата на Павле се знае за посета и собири на Христијаните во Македонија. Тоа било во театрите на тие градови: Филипи, Лихнид, Хераклеја, Стоби, Солун, Дион, Коринт, Скупи. Во сите овие градови што ги градел Филип и Архелај има театри. Христијанството се ширело по истите патишта и се вгнездувало во истите древни светилишта. Веднаш до театрите во сите овие градови, се ископуваат прекрасни базилики со мозаици, со ликови од библијата и слики од природата. Во сите театри бистите паднале на ист начин, во близина на стоењето. Археологијата и по два милениума или молчи за причините или дезориентира.

Од сите овие градови најголемо значење има Стибера. Најголем и најбогат царски град. Со светилиште како во Хераклеја и Епидаур. Статуи на Асклепио, Дионис, Аполон, Артемида, Тиха... Гимнзиум, Стадион, Музеум... Стотина статуи, плочи со натписи, стели. Исти планови, градби, украси, писмо. Во сите овие плочи писмото е исто, ни грчко ни римско. Да не е тоа македонското писмо од IV век пр. Хр. во Македонија? Да не се тоа Филиповите градови низ македонските држави? Градовите на стратешки места како бази за фалангата? Ништо не е проучено за Алкомена, дури не е ни ископана. Тоа се светите македонски градови.

Денеска како никогаш досега се ископуваат македонските древни градови не со цел да се проучуваат, туку за да се ограбуваат. Веста за една случка ја цитирам:

“Во Марвинци кај див копач најдена е ‘археологија’, накит и предмети со непроценлива уметничка вредност за македонското културно наследство од VIII до VI век пр. Хр. Откриени се златни обетки што завршуваат со лавовски глави, украсени со фигури од божества, златни монети, бронзени и сребрени, некои од римско време, прстени од бронза, голем број садови, ламби, кантариоси, чинии, солзници теракоти со голема уметничка вредност, како и убав стаклен сад и раритетен фрагмент од т.н. фидонско стакло”.

Насекаде низ Македонија се ископуваат докази за вредноста и постигнувањата на македонските кралеви од IX век пр. Хр. до денеска. И монетите од Вардарски рид во депоа застапени се од VI век пр. Хр. од Александар I до сите владетели повеќе шест века. Зарем тоа не се доволно да се види дека од тоа ништо не е елинистичко, ни римско, туку наше - Македонско.

Ако има толку македонска археологија по светот, може ли таму каде што стои “грчко” да се замени со вистинското - македонско.

Во последно време грчките обожаватели на си македонско ставија табли со “Добредојдовте во Македонија”. Признаа, а на другата табла “Најважните Македонци од IV век пр. Хр. се Филип, Александар, Аристотел и Демокрит”. Пак признаа. Сакајќи да постигнат “грчки ефект” се излажаа. Сите знаат дека Филиповата политика е основа на современите економски и политички институции во светот. Знаат дека се македонски. Сите знаат дека Александро-

вата политика е модел за Америка во војните на исток што сега ги водат. Сите знаат дека логиката на Аристотел е основа на информатика. А го знаат и тоа дека сеопфатниот систем во филозофијата беше идеологија на македонската држава. Сите знаат дека без Демокрит не ќе можеше да се развие нуклеарната физика и атомистиката. Сите знаат за митологија, божества, херои, музи, светители, просветители. Такви претставители “грци” нема со милениуми. Како да е тоа голема генетска разлика или само пакост и омраза на тие што толку многу преземале македонско, и сакаат си. Ако на Горгона и ја пресечеш едната глава, веднаш никнуваат сто други. Феникс. Неуништивост. Македонско.

**ОЛИНТ
- РАЗУРНАТИОТ
ГРАД**

Олинт многу пати бил во средиште на борбените активности и на Филип и на Аминта. Атина го меркаше, го освојуваше и присвојуваше. Не можеше поинаку, мораше да се уништи. Кога Филип го направи тоа ефектот за Халикидик беше поголем отколку Херонеја за град-државите. По тој пример ниту еден друг град од Херсонес до Пелопонес не се спротиви на приклучувањето кон Филиповата Македонија. Олинт беше проблематичен уште од времето на Архелај. Тој град беше како порта за влез во Македонија. Секој бараше “земја и вода”, а потоа заседнуваше. Бараа некои права и свои интереси. Персија, Спарта и Атина секој за себе си правеа маратон околу Олинт. Така се уфрлуваа војски кон Амфипол, Стагира, Потидеја, Метона, Пидна, Дион со намера да ги освојат македонските престолнини во Еге, Пела, Воден, Бер, со загрозување на цели области кон Тракија, Илирија и Пеонија.

Мозаик од Олинѝ

Структурата на целата држава зависеше од утврдување на патиштата околу Олинт. Тоа беше Гордиевиот јазол за Македонија. Олинт заврши како што им е познато на сите брзо и ефикасно. Најмногу се потресе Демостен и одржа лути Филипики. Потоа дојде во Пела со Есхин и Филокрит да го склучат познатиот Фи-



*Рачка за враќа со алка
во устийта на лавојт.*

лократов мир со Атина. Есхин не сакаше ни да се врати во Атина. Му се допадна Хераклеја во Линкестида. Таму Филип му постави статуа за успехот на македонската опозиција во атинското собрание што Есхин ја водеше дури подобро од Филократ (претседател на Атинското собрание).



Врв од којје со најтйис “Од Филип”.

Пустошењето на Олинт беше страшно. Урнатините, како висок брег кажуваа дека тоа место повеќе нема да служи за ништо. Дури по цели 2276 години, во 1928 година, Олинт почна да ги открива археолошките тајни. Раскопаниот град покажа дека е од ист тип како македонските градови, со улици под прав агол, со палати и високи куќи. Во Олинт е најдена улица со куќи тесно збиени една до друга, сиромашни, мали. Тоа се куќите што ги доградувале атинските колонисти. Заради нив Филип го уништи градот. Градот ја откопа македонската историја од Архелај или можеби од Алексанадар I. Откопани се куќи на катови со многу соби. Луксузот во тие куќи ни раскажува за животот на македонското племство. Многу куќи имале купатила со кади од теракот, чешми, базени и одводи. Зидовите се обоени со живи бои од бела, жолта до сина и црвена. Во свечените сали на царските мегарони подот е украсен со раскошни мозаици од македонскиот митолошки период.

Така во една куќа мозаикот ни ги покажува Дионис на двоколка со Сатир и 18 менади во игра. На друг мозаик е претставен Ахил како ја прима опремата од Тетида и две нереиди - Високиот квалитет на тие мозаици е од крајот на V век пр. Хр. до првата половина на IV век пр. Хр. (времето од Архелај до Аминта и Филип).

Занаетите на високо ниво развиени. Убава керамика и изработки од бронза, железо и злато. Пронајдени се рачки за врати со алки во уста на лав, какви што и денеска ги има низ Македонија. Луксузните предмети од македонското племство во Олинт, е исто како во Кутлеш, во Требениште кај Охрид, во Нерези кај Скопје. Тоа е од исто време и од ист народ. Најдени се монети од сите халкидички градо-

ви од времето на Александар I со Филип II. Целата трговија на македонските цареви се одвивала преку Олинт. Интересно е и тоа што при ископувањето се пронајдени оловни топки и врвови на копја со натпис “Од Филип”.

Во чистењето на остатоци на атинско влијание настрада и Стагира. Филип брзо го обнови градот на Аристотела и ја врати од Пела целата научна елита да истражува. Таткото на Аристотел, Никола како личен царски лекар имал имот по сите македонски градови, градејќи ги Асклепијадите како светилишта и болници за војската и народот. Аристоел исто така го придружувал и Филипа. Има податоци за истражувања во Локрида, Миеза, Пела. Ништо не е чудно една од тие куќи со 14 соби на прв кат да била во сопственост на медицинската фамилија. Мајката на Аристотел од Олинт била припадник на Олинтското племство за да го роди Аристотел во царски кругови, и да живее царски.

Аристотел, другарот на Филип се роди во иста година со Филип (382 г. пр Хр.) а умре со Алексадар во 322 г. пр Хр.

**ФИЛИП II
И ЦАРСКАТА
ГРОБНИЦА
ВО КУТЛЕШ**

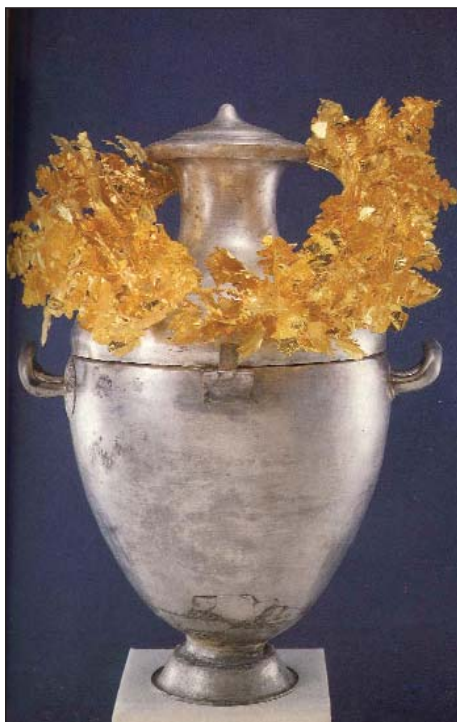
Археологијата ни ја пишува историјата. Пред крајот на XX век во Кутлеш се откопуваат царски гробници на Македонската династија од пред 2500 години пред Христос. Голема потврда за Македонското царство и богатство. Блесна сончева светлина од под земја. Царски гробови на царици и царски деца. Филип II можеби и Аридеј. Се вознемируваат коските. Атина остана непријател. Ја продолжува борбата и со мртвите како и со живите Македонци. Сквернави света земја. Граба.



Се отвора ковчежето на Филип II. Раритети дотогаш невидени. Блеснува шеснаесеткракото сонце. Прастар симбол, ги одушеви сите Македонци по светот. Сонцето како знаме и денеска магично привлекува, во денешната држава Република Македонија. Во ковчежето посмртна круна на питон како царска лента што Македонците ја носеле за да го назначат царскиот ген. Од внатре пишува “Од Хераклидие”. Медаљон и монети со ликот на Херакле, ја симболизираат моќта на Филип II. Потоа Херакловиот јазол симбол на цврста поврзаност на Македонците, Хераклидите. Царството на чекор од митолошките херои и богови. Се откопуваат злани круни со дабови лисја и желеади, симбол на древност и сватовската врска со Додона во Епир. Дабот за градење



Посмртна круна на Ѓиџион



на бродот на Аргонаутите. Дрво на животот и здравјето. Златни круни. Сите други накити со филигран и гранулација во злато. Златото на Филип од Кожув до Пангај. Градник со златни ленти и копчиња во вид на лавја глава. Потколеници различни по големина, правени по мерка за оболената од рани нога на царот. Разни садови од теракота до злато за потребите при погребувањето. Оружјето. Мечот и шлемот. Раскошна златна торба изгравирана со мотиви од животот и војните во која се чувале стрели. Иста таква Филип II му подарил на Атеј во Скитија, сега е во Киев.

Има си што треба да има во една таква гробница. На дното на ковчежето недостасува запис во златна книга според македонските обичаи. Својата историја и историјата на народот некои владетели ја пишувале на пергамент, некои на папирус, некои на глинени плочки. Според богатството, македонските цареви, својата генеологија и историја ја запишувале во златни книги. Каде се тие? Гробницата, бистите, фреските или акварелите, палметите, рабовите на преплет покажуваат уште еднаш колку биле блиски митолошките теми во животот на Македонците. По ѕидовите на Гробницата насликан е четвороспрег на Богот Сонце или Свети Илија или како што се слика Архангел по македонските храмови, со бои на Сонцето. Тие коли со четвороспрег и Македонецот трчаат по сите палати низ европските престолнини како украс од мермер на покривите, а сега се спомени од македонските теми. Влијание во културата на европските нови народи.

Еден Македонец ме советува: “Немој да се поздравуваш со Грк, ќе останеш без прсти. Тие неродено дете од мајката ќе украдат, а не злато од царска гробница”. Не се ра-

боти за богатството. И си да ни одземат душата ќе ни остане, убавите мисли и љубовта за Македонците.

Си што е најдено во царската гробница толку е типично за Македонците и различно од било кој други, сосема е доволно, да ја потврди нашата ексклузивност и животот на Филип II. Ама не бил тоа тој. Компјутерската симулација го потврди ликот на Филип II во прилогот.

Во Музејот на Македонија антропологот Фанија Велјаноска приреди изложба на својот труд. Тоа се реконструкции на 12 скелети, стари 6500 години. Таа за 20 години проучила 8500 скелети, белки тоа ќе го направи уште еднаш. Потоа ќе молчиме сите. Ќе ја оставиме археологијата и антропологијата сама да зборува и да го потврдува нашиот идентитет.

Македонија, таа Голема Мајка, убавината и богатствата, никој не може да ни ги оттргне од душата. Филип II - Македонецот ги стави темелите на Македонија со таква цврстина што и денеска траат. Си што сме постигнале и што сме, му должиме на Филипа. Македонија жива и здрава возобновена во спомен на Филип II за навек.

ФИЛИП II И МОНЕТИТЕ

Најдобро и најверно за историјата на еден народ и еден цар зборуваат и раскажуваат монетите. Тоа парче благороден метал од пред 2.600 години го потврдува македонскиот ген. Златото е неуништиво. Се топи, се претопува, се преработува и пак сјае. Македонец. Пораката на монетите и од двете страни, втисната е за вечност. Во почеток на V век пр. Хр., Александар I ја кова монетата со прочуениот коњаник со две сариси во рака. Тоа е Арес, богот на војната, на воинствените Македонци.



Монети со ликови на Филип II

На опачината втиснати се: јарецот, рисот, орелот, тирсот, шлемот и името на царот. Тие симболи кај сите македонски монарси одат си до Персеј цели 400 години. Таа симболика кај Филип II го постигна сето совршенство на моќта на Македонската држава. Филиповите златни статери и сите други монети го симболизираат Македонското царство. На тие монети се гледа како ликот на боговите се заменува со ликот на царот - боготворење по заслуга, уште изразено во монетите на Александар.

Во Филиповите монети се сретнува натписот “Филипој”, збор ист како и на копјето од Олинт. Дали тоа значи “од Филип е”, не е разјаснето.

Монетите на Филип II и по убавината и по вредноста доминираат насекаде, било да се златни, сребрени или бронзени. Кај сите нив се застапува хералдика од животот, боговите, царот и државата. Во 356 г. пр. Хр. издаден е познатиот златен статер од 8,64 гр. во чест на раѓањето на Александар и победата на Олимпијадата.

Монетоковањето во Пела и Амфипол непрекинато ги задоволуваат потребите на сите во просторите и опкружувањето на Македонија.

И постхумно издаваните Филипови монети уште долго циркулираат преку Дунав и Егејот, долж Пелопонес и островите. Во сите археолошки ископувања, од сите македонски простори се влечкаат грниња со стари македонски пари по музеите на светот. И пак ги имаме, наши се, тие раскажуваат за нас, за Македонците.

Покрај Пела и Амфипол има и монети од не толку афирмирана ковачница, бележана како Пелагонија. По си изгледа во тајните на Стибера се крие најголемото монетоковање во Македонија. Во Бакарно гумно, во депо од 1917 г. во селото Тополчани откриени се и питамонети, 200 златни статери од Филип II и Александар II. Четири примероци се во музејот во Софија. Балканските и светските војни во Македонија се и археолошки. Така ни ги ограбија и златните маски и скулптурите. Во нив е очигледна македонската историја.

Во книгата на Шалдаров и Лилчиќ “Кралевите на античка Македонија и монетите” се зборува за уште еден друг уште побогат наод од 1968 г. продаден во Сотби, Лондон. Тој содржел златни и сребрени статери, околу 2.000 примероци, на Филип II Александар II, Аридеј, Ликеј, Патрај. Илегалното изнесување на монетите од Македонија цвета.

Не е важно, иако е жално. Доволен е само еден, единствен примерок на монета од Филип II (приложена фотографија). Таа убаво и верно ја раскажува историјата на Македонија. Монетите како печат на времето, монетите во размената, како украс, како златна резерва и секако како мерка, мерило. Тоа е македонскиот талант тежок 29,6 килограми во злато. Тоа се Филиповите и сите царски монети од Македонија.

ХРОНОЛОГИЈА НА НАСТАНИ ОД АРХЕЛАЈ I ДО АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ

- 419-399 г. пр. Хр.** Архелај ја изгради Пела, нова престолнина на идните македонски владетели. Ги повика протераните Македонци од Атина: Еврипид, Тукидид, Агитон, Ѓорѓија...
- 399-390 г. пр. Хр.** Владеат Архелај II, Аминта II, Паусание
- 390-369 г. пр. Хр.** Аминта III. Аминта се жени со Евридика од Линкестида
- 382 г. пр. Хр.** Се родија Филип I, I Аристотел и Демостен
- 380 г. пр. Хр.** Ораторот Исократ држи промакедонски говори
- 368 г. пр. Хр.** Александар II убиен
- 365-360 г. пр. Хр.** Пердика на власт
- 365 г. пр. Хр.** Ослободен Филип II од заложништво во Теба
- 360 г. пр. Хр.** Филип II во Линкестида кај вујковците
- 359 г. пр. Хр.** Филип II цар на Македонија
- 359 г. пр. Хр.** Средување на државата и фалангата. Борба за македонските еритории. Убиен Котие во Тракија
- 358 г. пр. Хр.** Успешни напади во Илирија и Пеонија
- 358 г. пр. Хр.** Поход во Тесалија. Ширење на македонската држава

- 357 г. пр. Хр.** Сојуз на Филип II против Атина.
Го ветува Амфипол за Пидна.
Ги освои и двата града.
- 357 г. пр. Хр.** Филип II се жени со Олимпија по заедничко учество во самотрачките мистерии на посветените царски семејства.
- 356 г. пр. Хр.** Филип II ја присоединува Потидеја, Кренида, Пангај
- 356 г. пр. Хр.** Го гради Филипи како стратешки град по царските патишта
- 356 г. пр. Хр.** Се раѓа Александар. Победа над Илирите и победа на Олимпијада (три среќи)
- 355 г. пр. Хр.** Почеток на светите војни и слободен пат кон Амфиктионите.
Управа со Делфи.
- 354 г. пр. Хр.** Присоединување на Метона
Посета на Тесалија и Тракија.
- 353 г. пр. Хр.** Филип II повикан во Тесалија.
- 352 г. пр. Хр.** Војна и победа над Ономарх.
Ја презема управата со Делфи
Се враќа од Термопилите без борба
Сојуз на Атина со Олинт против Македонија.
- 351 г. пр. Хр.** Филип на Халкидик ги прибира крајбрежните македонски градови.
Ги зазема Термопилите
- 350 г. пр. Хр.** Филип II - Посета и поткрепа од Епир.
- 349 г. пр. Хр.** Филип II на Халкидик, поблиску до Олинт.

- 348 г. пр. Хр.** Атина го зазела островот Евбеја
Разурнат и уништен Олинт засекогаш
Поход и победа на Евбија и
атинските сојузници
- 347 г. пр. Хр.** Преговори со Атина за мир
- 346 г. пр. Хр.** Филократов мир (Филократ, Есхин
и Демостен во Пела)
Крај на светите војни
- 345 г. пр. Хр.** Филип во посета на Илирите
- 344 г. пр. Хр.** Филип на Пелопонес - Сојуз со Арг,
Месенија и Аркадија. Го гради Епидаур
за потребите на фалангата. Изградени
комплекс градови во Пелагонија и Тракија.
Театри во секој град низ Македонија.
- 343 г. пр. Хр.** Примирје на Атина под неповолни
услови - “фрчат” Филипики
- 342 г. пр. Хр.** Филип II во Епир го прогласи
Александар Молос за крал на Епир.
Филип бара контрола над атинската флота
- 342 г. пр. Хр.** Аристотел учител на Александар и
кралските другари.
Обновена Стагира и Миеза.
- 342 г. пр. Хр.** Филип во поход кон Тракија и Херсонес
Атина собира даноци и ограбува градови.
- 341 г. пр. Хр.** Демостен од Дарие бара пари за борба
против Македонија
- 341 г. пр. Хр.** Филип II во Тракија и сојуз со Скитите
за помош и опседнување на Перинт
- 340 г. пр. Хр.** Филип II ги опседнува Перинт и Визант
Атина и Персија во борба со Филип

- 339 г. пр. Хр.** Филип II ги напаѓа Скитите, убиен Атеј.
Пленот ограбен од племето Геги.
Филип ранет од Трибалите.
Се враќа во Пела.
- 338 г. пр. Хр.** Филип II повикан од Амфикионите
ги присоединува Амфис и Елатеја.
- 338 г. пр. Хр.** Битката кај Херонеја
- 337 г. пр. Хр.** Филип на Пелопонес.
Ја создаде Коринтската лига.
- 337 г. пр. Хр.** Парменион и Атал во извидување
за војна во Персија.
- 337 г. пр. Хр.** Филип се жени, по седми пат,
со Клеопатра.
Убиен е Филип.
- 336 г. пр. Хр.** Александар цар на Македонија
Поход на север до Дунав
Ја разорува Теба до темели
Собир во Коринт
- 334 г. пр. Хр.** Александар на поход во Персија
ја освојува целата икумена.
- 323/322 г. пр. Хр.** Смрт на Александар, Аристотел,
Диоген и Демостен.
- 322 - 164 г. пр. Хр.** Македонски царства на Дијадохите.
- 30 г. пр. Хр.** Клеопатра VII последна македонска
царица во сродство со Филип II
и Александар

РЕЗИМЕ

Сознанијата од проучената литература за Филип II ни овозможува нови согледувања за Македонија.

Целото Егејско крајбрежје и островите биле населени со Македонци и племиња од ист род. Со време меѓу македонските населби се забележуваат некои туѓи непријателски групи на луѓе. Тие биле отпадници, луѓе без корен и своја култура, одбегнати робови, пирати и разни криминалци. Напаѓале грабеле и заседнувале во град-државичките. Подоцна тие им служеле за меѓусебни борби и напади врз македонските градови. Атина предничела во тоа. Зборува за слобода и демократија а од друга страна ги организира доселениците во логори, во предградијата. Дури, Перикле, донесе закон со кој се забрани влегување во Атина на луѓе што не се родени од двајцата атински граѓани. И сега им важи законот “грк по род” - со кој ги протераа Македонците од родните огништа. Размената на населението, всушност е протерување и ограбување на староседелското население, Атина тоа сеуште го практикува. Доселениците од логорите по потреба ги праќала да се населуваат и да се борат за колонии што ќе го обезбедуваат патот на житото. По тој начин во целото крајбрежје и во самата Атина се тероризира македонското население. Тоа се причините за честите судири на град-државичките и борбите на сите Македонски владетели до Филип II и натаму. На тоа се должат убиствата на цели семејства во македонските

царски дворови. На тоа се должи скратување на владеењето од 40 на 20 години на македонските цареви. Тоа е заговор за ограбување и терор на Македонските богати области. Неколку стотини години сите македонски кралеви воделе борби да ја заштитат Македонската држава во своите граници. Убиствата зачестуваат. Архелај I убиен е од платениците на лов.

Сите негови наследници се убиени. Сите синови на Аминта се убиени. Заверата трае, се одржува и продолжува. Се шири мислење дека во Македонија вообичаено е да се убиваат царевите меѓу себе во борба за престолот - зошто тогаш постарите кралеви владееле по 40 - 50 години и умирале со природна смрт? Тоа се истите царски семејства. Не се знае како одеднаш добиле убиствен ген. Тоа не им е својствено на Македонците. Тоа во доселениците го внесоа туѓи елементи. Борбата за превласт постоела меѓу град државичките што никнувале низ Македонската земја. Се напаѓале, се здружувале и се делеле за пленот што Македонците го губеле по секој судир и одново граделе и произведувале да ги задоволат пиратите од логорите.

Едно време на Атина и затребаа учени луѓе и почна да ги увезува филозофите Софисти. Откако ќе завршеа со просветата ги прогласуваа за метоци, странци, робови и за да не им платат ги убиваа. Така настрадаа Сократ, Фидие, Алкибијад, Темистокле, Протагора, Анаксагора, Есхин, Питагора, Аристотел со сите нивни ученици и следбеници. Протераните Тукидид, Агатон, Еврипид, Ксенофон се спасија во Пела кај Архелај и Филип II. Многу, многу е долг списокот на жртвите, убиените, протераните и ограбените од крвавиот заговор на проблематичните доселеници што ги лифе-

руваше Атина да убиваат, не само во тој град, туку насекаде низ Македонија.

Посегнаа и по светилиштата да ограбуваат. Таму македонското племство богато даруваше. Тоа се причини на војувања на исти места и патишта низ македонската древна држава. Од исти причини Филип II по Херонеја не сакаше и не требаше да ја разори Атина како Олинт. Таа требаше само да биде онеспособена и ставена под македонска контрола. На Филип II како и на сите претходни македонски владетели, му беше потребно да се пресмета со колонистите од Атина.

Со една несфатливо голема енергија Филип II не мируваше. Целиот живот го употреби да ги контролира сите македонски области, сите племиња, сите градови, да ја проширува државата и непрекинато да гради типично царски македонски градови и тврдини. Да ја штити Македонија. Заверите на отпадниците, доселениците, пиратите од Атина не сопираа. Се обидуваа да му го реметат планот на Филипа но тој секогаш беше побрз. Тој си предвидуваше и ги спречуваше да се мешаат во македонските работи. Иако атинската политика беше маркирана на Демостеновите дејства во тоа учествуваа сите непријатели на Македонците. Филип живи ги фаќаше атинските пратеници во подбуцнувачки акции. Тоа се случи во Олинт, кај Термопилите, во Пелопонес, во Перинт, во Теба. Атинската војска набрзина собрана од метоци и робови се распршти во Херонеја. Во претходните случаи Филип не сакаше да ја ризикува фалангата. Го штедеше секој македонски човек. Тие што правеа заговор навремено беа откривани, протерувани и казнувани.

Филип од Македонија создаде таква држава што беспрекорно функционираше. Прво ја зајакна економска-

та производна функција како база на си друго. Овозможи репродукција со рапиден раст. Внатрешно ги зајакна образованието, културата, создаде кадри од сите профили. Многу обнови и го изгради тоа што беше опустошено. Филип милосливо постапуваше со населението. Им ја враќаше слободата и сигурноста. Затоа многу градови во Тесалија и Тракија сами го повикаа да ги присоедини. Надворешната функција ја манифестираше со фалангата. Војската, границите, дипломатијата, претставуваа вистинска афирмација на македонската држава.

Филип II во тоа не беше сам. Цела плејада најславни луѓе го опкружуваа и го одбележаа векот на неговото време. Аристотел на научен план го направи тоа што Филип го стои на политички план. Таа систематизација, темелност, на полето на науката вроди исти резултати во царската држава. Тој тим одлично соработуваше и се надополнуваше.

Аристотел во сите македонски градови го организираше образовниот систем во Лицеумите (Умот на лицето). Тој со своите ученици и филозофи ги издвои посебните науки и го заслужи името “Татко на науките”. Ја оформи филозофијата, логиката, психологијата, биологијата, физиката, етиката, естетиката, политичката економија. Само медицината на ист начин, за потребите на царските дворови во Македонија ја систематизира Хипократ. Сета таа обемна научна работа беше резултат на царските услови за работа низ Македонија. Сите се служеа со иста метода. Тоа беа најучените луѓе во Македонија. Подеднакво се истакнуваа науките, уметничкото творештво, градбите, политиката. Подемот подеднакво се остварува на сите полиња. Филип II имаше царски филозоф, царски лекар, царски архитект,

царски уметници, царски советници и царски историчар, Теопомт, кој сето тоа добро да го забележи. Со сите тие луѓе Филип II го планираше новото уредување на светот по примерот од Македонија.

Сепак, Филип беше убиен како и сите царски луѓе што се убиваа цели 100 години во заверата на доселениците. Кој го уби Филипа? Кому тој најмногу му пречеше? Кој од него најмногу се плашеше и го мразеше? Има многу осомничени. Заверата потајно се остваруваше. Атина учествуваше најактивно. Тркалеше отровно и ладно оружје кон театарот на Еге. Атина имаше и мотив и искуство во пролевањето на крв. Тероризмот започнува со незадоволството и загубата. Тоа е одмазда. Сето тоа беше внгездено во Атина, со цел да го спречи Филипа да војува за Македонија. Далеку е од умот дека Македонците ќе војувале за некоја град-државичка.

По смртта на Филип II Македонија поднесе големи жртви, прогони, убиства, терор. Од тогаш со Македонија се пазарат туѓите сили. Разни држави под разни имиња се идентификуваат со Македонија. Од тогаш се наметнуваат антички држави, римски, византиски, турски, бугарски, српски, грчки како македонски да се, како да имаат право на македонските ризници на духовното наследство. Македонскиот народ опстои под разни стеги, а духот опстојува и удира печат на Македонството.

Наспроти реалноста на Филип II, Александар Македонски е дух, идеја, растурена по светот. Секој си ја разбира како што сака македонската држава. Македонската држава ја создаде Филип II и тоа не може да се преиначува. Филип е основа и за постоење на сегашна Македонија како држава и ако некогашните македонски племиња станаа

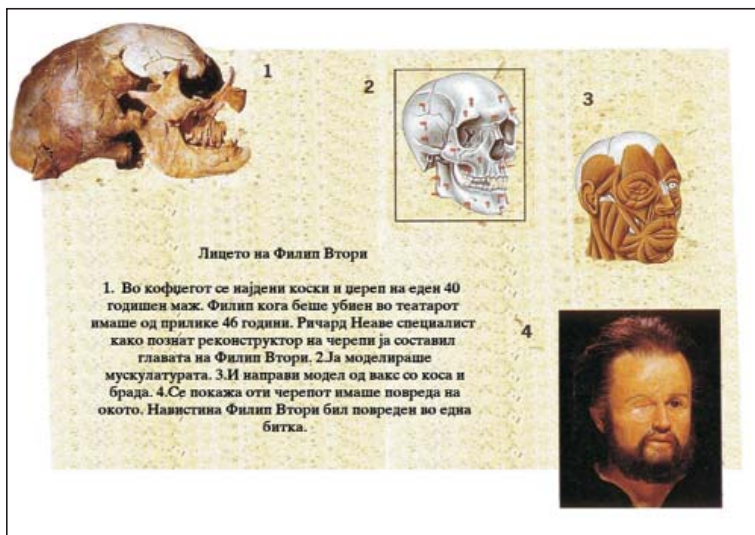
држави и сега си уште си ја делат Македонија и преземаат од нејзината светост.

Македонската ДНК, на Македонидите, на белата раса што им дала најславни луѓе на човештвото ја најдоа во коските на Филип.

Нема потреба да не клонираат, и под најголем притисок, од време на време избива генот со целото свое совршенство на Македонецот.

Јустин ни го опишува ликот и карактерот на Филип II и се уште ја истражуваме вистината за тој умен, итар и способен Македонец.

Филип Македонски станал крал на 22-23 годишна возраст, а починал во 47-та година од животот. Владеел



*Има само три крвни групи и три раси:
Македониди, Монголоиди и Негриди. Сите други се мулаици.*

од 359 г. пр. Хр. до август 336 г. пр. Хр. Со танчерката Ларосаја имал син Аридај, кој по смртта на Александар владеел извесно време. Имал и многу други деца од седум разни, главно династички, бракови, кои делумно загинале од судбината, делумно од меч. Како што раскажува Јустин, тој бил крал кој повеќе го сакал раскошот на оружјето, одошто гозбите. Негово најголемо богатство биле орудијата за војување. Поопитен бил во стекнување богатство, одошто во неговото сочувување. Поради тоа, покрај секојдневните грабежи, бил сиромав. Тој подеднакво бил милосрден и лукав. За него ниеден начин на победа не бил срамен. Бил подеднакво умилен и подлец во зборувањето. Повеќе ветувал, одошто исполнувал; бил уметник и за сериозни работи и за шеги; пријателството го негувал од интерес, а не од љубов и доверба. Во омразата се преправал дека чувствува наклоност, а во наклоноста симулирал навреда; меѓу оние што биле сложни предизвикувал омраза, а барал наклоност и кај едните и кај другите; имал обичај да прави прослави а за време на прославите се одликувал со речитост; говорот му бил исполнет со остроумност и итрина, така што поседувал леснотија во украсувањето на говорот, умешност во таа леснотија и убавина во таа умешност. Него го наследил син му Александар, кој го надминал татка си во храброст и во мааните. Таткото го прикривал гневот, а најчесто и го совладувал и бил поумен во донесувањето одлуки, а синот бил повеличествен. Обајцата премногу го сакале виното. Таткото од гозба јуришал против непријателот, влегувал во битка гради в гради, па често од битките се враќал ранет. Таткото повеќе сакал да биде љубен и бил поитар. На збор и говор Филип бил поумен и бил повеќе оддаден

на штедливост. Со своите вештини Филип ги поставил темелите на царството на светот, а синот Александар ја собрал славата на целото дело, заклучува Јустин пред околу 2.000 години. Во свое време Филип бил најумниот маж во Европа. Неговата дипломатија и денес се изучува во дипломатските школи во светот. Тој со поробените или доброволно сојузените склучувал мир од наследно значење. Според мострата од Коринтскиот мир, потписниците ја признавале врховната власт на кралот и неговата командантска функција. Сојузниците плаќале данок колку претходно; биле обврзани да дадат квота војници и да ја сносат за нив издршката и вооружувањето; земал заложници од највидните личности, обично нивните синови, со изговор да се обучуваат за кралски и командантски должности. Секој потписник бил должен да се бори против тие што евентуално ќе се одметнат и ќе кренат оружје против кралот, што било најстрого казниво (немилосрдни убиства, продажба во ропство, срамнување на живеалиштата до темел и поделба на земјата и имотот меѓу верните сојузници). Тоа било применето кај Херонеа (неколку илјади убиени) во 338 г. пр. Хр., кај Теба (6.000 убиени, 30.000 во ропство) во 335 г. пр. Хр. и кај Мегалопол на Пелопонес (5.300 убиени) во 331 г. пр. Хр. Со такво застрашување Филип, Александар и македонски кралеви што следеле по нив ги држеле условно кажано Хелените во ропство 190 години, до доаѓањето на Римјаните по три, односно четири македонско - римски војни. И сите други војни не враќаат во спомените на Филип II царот на Славните Македонци.

РЕЦЕНЗИЈА

Авторите Ангелина Маркус и Ристо Поповски-Кец очигледно прават само приказ на исклучителното македонско династичко наследство. Добрите познавачи на предметната проблематика, а такви веројатно има само неколкумина, можат да стават забелешки за непрецизности, недоречености и бегло минување преку суптилностите. Приказот е наменет на определена категорија читатели, чие интересирање за древното минато е поттикнато не само од љубопитство. Применетата популистичка нарација има за цел да го поттикне читателот во еден здив да се здобие со сознание за количеството историски вредности за кои нема можност да дојде до нив на друг начин. Она што е кај нас досега објавено за Македонија во античко време, што е вредно, се трите книги: Аријан, Квинт Куртиј Руф и Јустин, а за жал Плутарх и Диодор уште чекаат издавач. Овие пет книги, пишувани пред околу 2.000 години, се драгоцен придонес во македонската наука затоа што можат да се сметаат веродостојни. Битно е што се преведени на македонски од Македонци и што преводот од оригинали е од печатени книги пред создавањето на првата грчка држава во 1832 година, т. е. во времето кога се уште немало тенденција на фалсификување, бидејќи Грците се сметаа себе си за славни потомци на Леонида и Темистокле. Нив ги преведе Институтот за класични студии на Филозофскиот

факултет. Тие ќе овозможат македонски поглед врз Филип и Александар, ако некој сака да се занимава со научна методологија. Меѓутоа, петте книги е тешко одеднаш да се разберат, бидејќи не се за читање, туку за систематско компаративно студирање.

Дежурните критичари, оптоварени со едукативни невиности од образовните еднонасочености од минатите децении, би било добро да се позанимаваат со оние десетина илјади интерпретации напишани врз основа на петте споменати автори од пред два милениума. Ако сакаат уште повеќе да се продлабочат во барањето лажни вистини, можат да погледнат на Интернет. На Интернет до скоро имаше 23.983 фајла за Александар Македонски, а во негова сенка и за татко му Филип. Ако ги игнорираме интерпретациите на Васил Тупурковски, бидејќи се пишуваат врз основа на популарни изданија на преводи и на интерпретации пред да се појават преводите од македонските експерти од Институтот за класични студии, се чувствува недостиг од литература за Македонија и Македонците во античко време. Таа и натаму ќе се чувствува затоа што Македонија е океан од историски богатства: по простор и длабочина. Составка на историјата на Македонија се историите на сите народи од преку Дунав на север, до изворите на Нил на југ и од Италија на запад до Кина на исток. Преку Дунав, на север, Александар ги победил Готите и Келтите и со нив склучил мировен договор во кој е вградена обврската за чување на границата на империјата. Во Италија се борел Александар Епирски. Аријан известува дека македонските војници се искачиле на Хималаите на височини на кои не било можно да се дише. И во историите на тие народи и др-

жави што со сила или доброволно влегле во македонската светска империја на Александар е неизбежна Македонија како составка. Иран, Ирак, Авганистан, Пакистан и Индија мошне коректно го признаваат тоа. Александар бил и нивен цар, шах, махараџа и што ли не. Впрочем, нелогично е, на пример, балканските народи да ја бришат од својата историја Ромеија (Византија) или Отоманската империја.

Проблемот што го имаат Грците со името Македонија е оттаму што веруваат во скорешни преводи на древни извори и на интерпретации со наменска умисла. И тие ги читаат истите книги, но во нив не пишува исто. Изворните поими за татковински обичаи на Македонците се преведени како грчки обичаи, своите или македонски богови како грчки, а следствено на античките филозофи, лекари, сликари, скулптори, драмски писатели и уметници итн., според инерција, им се става префикс грчки, иако во изворната варијанта нема таква одредница. Во популарното издание на Плутарх, на пример, неточно стои додавка “земете го” на изјава на Александар за островот Самос по “јас не би ви го дал...” Д-р Маргарита Бузалковска - Алексова во Александровата анабаза од Аријан посочува во фусната скорешен фалсификат при преводот на оригиналот “не чекаа да им се приближи војската на Александар” (кн.1, 6, стр.8). “Војската на Александар” е преведено со “The Greeks”. Преводот е на E. Iliff Robson, B. D. , Loeb, London & Harvard 1961. Во македонското издание на Библијата (Прва книга Макабејци) неточно стои: “Александар Македонски, синот на Филипа, излезе од земјата Хетејска и го победи Дарија, персискиот и индискиот цар и се зацари место него во Елада” (1 Мак. 1). Истото на хрватски гласи: “Aleksandar Makedonas,

sin Filipov - tada već gospodar Grčke - provali iz zemlje Kitima i potuče Darija, kralja persijskog i medijskog, i zakralji se namjesto njega” (1 Mak.1, Kršćanska sadašnjost, 1976). Во македонското издание на Библијата уште друга неточност гласи: “... Александар, синот на Филипа, македонскиот цар, кој прв се зацари над Египет” (1 Мак. 6,2). Во хрватското издание истиот дел е: “... Filipov sin Aleksandar, koji je prvi vladao nad Grcima”. Македонското издание е превод од Британското и инострано библиско друштво - Свиндон, а копилинг правата се на United Bible Societies - Reading, 1990.

Книгата што ја имате нема за цел да исправа вакви груби грешки, во сериозни универзитетски или црковни изданија, туку да побуди зголемено интересирање за запоставуваната древнина за еден ден да имаме идни кадри што ќе се зафатат во костец со неправдите што ни се правеле и(ли) прават со туѓо присвојување на нашето.

Спасе Шуплиновски

ЛИТЕРАТУРА

1. Александар Македонски - II Костурски. Ј. Поповски
2. Македонски древни вредности
3. Историја II - Полибие
4. Стара Грција - Институт по историја
на Академијата на СССР 1956 г.
5. Демостен - Жебељев
6. Атински устав - Аристотел
7. Политика - Аристотел
8. Славни антички ликови - Плутарх
9. Грчка и римска митологија - С. Освалд
10. Илијада - Хомер
11. Историја на Стариот свет - А. Мишулин
12. Историја на елинската уметност - М. Ѓуриќ
13. Историја на елинската етика - М. Ѓуриќ
14. Филипова историја - Јустин
15. Историја на Александар
(со прилози од Диодор и Јустин) - Квин К. Руф
16. Филип II - Ј. Корвисие

Белешка за Авторите

Ангелина Мркус, професор по филозофија во пензија, родена е во с. Тополчани крај Прилеп. Позната е по проучувањето на разни културни настани сврзани со Македонија.

Тоа го опишува во книгите:

- По трагите на Славните Македонци - 1998 г.;
- Македонски древни вредности - 2001 г.;
- Поеми за Македонските цареви - 2003 г.;
- Македонија на Македонците - 2004 г...

Ристо Поповски живее и работи во странство. Поседува најголема архива за Македонија и библиотека со повеќе од 10 000 книги, достапни до секој Македонец што се занимава со истражување на севкупното историско и културно наследство од Македонија. Многу драгоцен е помошта што тој им ја пружа на голем број автори во пишувањето на книгите. Така настана и оваа книга за Филип II - Македонецот.

Во 2000 година издадена е книгата

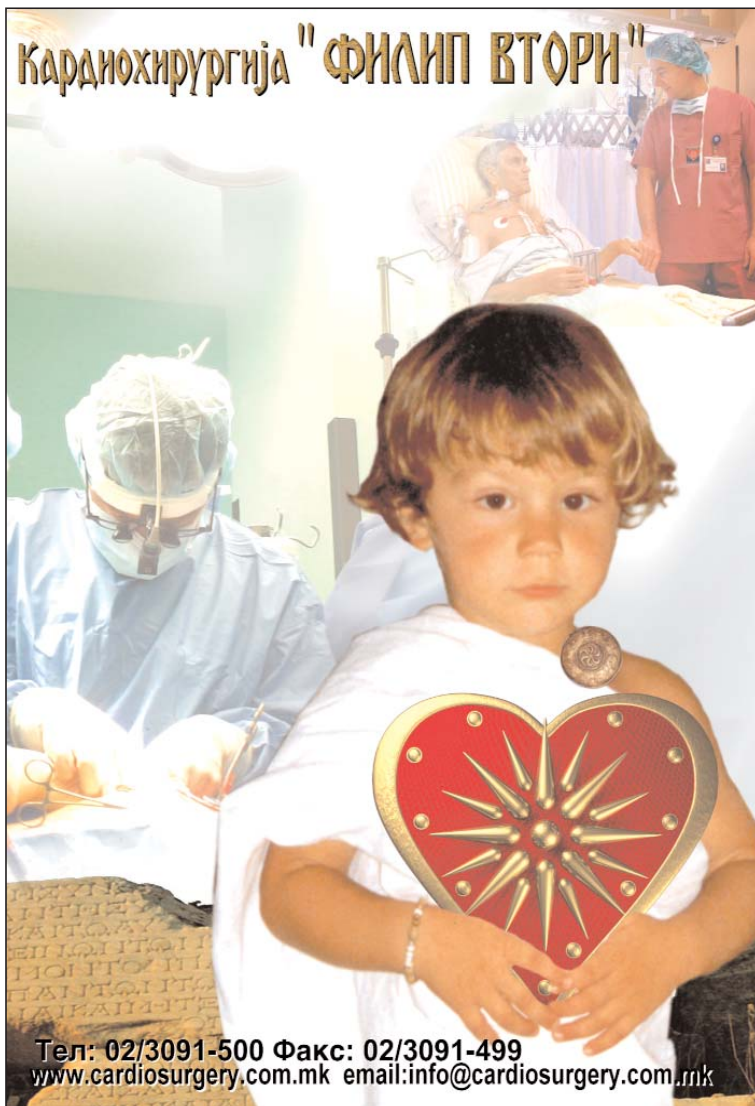
- “Александар Македонски - Македонизам” од П. Костурски и Р. Поповски.

Со среќа и нека се множат книгите посветени на Македонците.

СОДРЖИНА

Митолошки корени кај македонскиот народ.....	7
Македонска царска династија.....	13
Александар I 495-454 г. пр. Хр.	16
Архелај I 419-399 г. пр. Хр.	17
Аминта III 390 - 369 г.пр. Хр. Таткото на Филип II.....	20
Александар II синот на Аминта.....	22
Пердика III 365 - 360 г. пр. Хр.	22
Филип II Македонецот.....	25
Филип од принц до воин.....	26
Филип II 359 - 336 г. пр. Хр. Цар Македонија.....	28
Филип II и фалангата.....	28
Филип II и војувањата.....	32
Херонејската битка 1. 8. 338 г. пр. Хр.	45
Филип и градовите.....	51
Олинт - разурнатиот град.....	55
Филип II и Царската гробница во Кутлеш.....	59
Филип II и монетите.....	63
Хронологија на настани од Архелај I	
до Александар Македонски.....	67
Резиме.....	71
Рецензија.....	81
Литература.....	85

Кардиохирургија "ФИЛИП ВТОРИ"



“Филип II е крвотокот на Македонија” - Жан Митрев